



ขอบเขตของคำว่าความสงบเรียบร้อยของประชาชน

เนื่องจากคำว่าความสงบเรียบร้อยของประชาชนคือหลักกฎหมายที่ต่อเรื่องผล
ประโยชน์โดยทั่วไปของส่วนรวม ต้องเปลี่ยนแปลงไปตามกาลสมัยและสภาพสังคมอยู่เสมอ
ดังที่กล่าวไว้ในบทก่อน จึงมีนักนิติศาสตร์บางท่านกล่าวว่า "คำว่าความสงบเรียบร้อยของ
ประชาชนเป็นเรื่องกว้างขวางไม่มีขอบเขต"^(๑) บางท่านใช้ส่วนว่า "คำว่าความสงบ
เรียบร้อยของประชาชนเป็นคำที่เขียนไว้แคบ แต่มองกว้าง เป็นเรื่องที่แคบในเหตุผล
แต่กว้างในการบังคับ ยากที่จะหาขอบเขตตายตัวได้"^(๒)

อย่างไรก็ดี แม้ความจริงจะปรากฏตามที่นักนิติศาสตร์ทั้ง ๒ ท่านได้กล่าวไว้ก็ตาม
แต่ข้าพเจ้าคิดว่า การใดที่คนควรรวมสิ่งที่เป็นเรื่องความสงบเรียบร้อยของประชาชน
ทุก ๆ เรื่องที่กล่าวในที่ต่าง ๆ มาวางเป็นกรอบใหญ่ ๆ ของคำว่าสงบเรียบร้อยของประ-
ชาชน จะเป็นการเริ่มขั้นที่ดีกว่า การกล่าวว่าความสงบเรียบร้อยของประชาชนเป็นเรื่อง
ไม่มีขอบเขตแล้วไม่ทำอะไร ปล่อยให้พิจารณาเรื่องความสงบเรียบร้อยของประชาชน
เป็นไปตามความนึกคิดของบุคคลโดยไม่มีหลักการ

ฉะนั้น เพื่อเป็นการเพิ่มพูนขอบเขตแห่งความรู้ของผู้ใช้กฎหมาย และเพื่อความ
สมบูรณ์ทางวิชาการ เราจึงเริ่มทำการวิจัยเรื่องขอบเขตของคำว่าความสงบเรียบร้อยของ
ประชาชนด้วยการอ่านคัมภีร์กฎหมาย คำพิพากษาของศาลสูงและความคิดเห็นของนักนิติ-
ศาสตร์จากตำราต่าง ๆ ดังนี้ คือ

(๑) สุบิน พูลพัฒน์ คำอธิบายประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ว่าด้วยนิติกรรมและสัญญา
(กรุงเทพฯ : ศูนย์การพิมพ์, ๒๕๑๕), หน้า ๒๓.

(๒) เสนีย์ ปราโมช, ม.ร.ว. เรื่องเดิม, หน้า ๑๕๖.

๑. บทบัญญัติกฎหมายที่เกี่ยวกับเรื่องความสงบเรียบร้อยของประชาชน

๑.๑ บทบัญญัติกฎหมายไทย

ได้มีการบัญญัติว่าความสงบเรียบร้อยของประชาชนไว้ในกฎหมายหลายฉบับดังต่อไปนี้คือ

๑.๑.๑ รัฐธรรมนูญ ฉบับ พ.ศ. ๒๕๑๓ มาตรา ๔๐, ๔๔, ๔๕, ๓๐, ๔๖ และ ๔๗

๑.๑.๒ ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง มาตรา ๑๔๒, ๑๕๐, ๒๒๕ และ ๒๔๕

๑.๑.๓ ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา ๒, ๑๗๗, และ ๑๕๕

๑.๑.๔ พระราชบัญญัติแรงงานสัมพันธ์ : มาตรา ๒๔, ๓๕, ๕๑, ๕๕, ๗๓, ๘๓, ๘๑ และ ๑๐๖

๑.๑.๕ ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ : มาตรา ๑๑๓, ๑๑๔ และ ๑๔๖๕

๑.๑.๖ พระราชบัญญัติว่าด้วยการชกกันแห่งกฎหมาย พ.ศ. ๒๔๘๑ มาตรา ๕

๑.๑.๗ พระราชบัญญัติสัญชาติ พ.ศ. ๒๕๐๘ มาตรา ๑๗ และ ๑๘

๑.๑.๘ พระราชบัญญัติหนายความ พ.ศ. ๒๔๗๗ มาตรา ๑๒

๑.๑.๙ พระราชบัญญัติการพิมพ์ พ.ศ. ๒๔๘๔

๑.๑.๑๐ ประกาศของคณะปฏิวัติ ฉบับที่ ๓ ลงวันที่ ๑๗ พฤศจิกายน พ.ศ. ๒๕๑๔

๑.๑.๑๑ ประกาศของคณะปฏิวัติฉบับที่ ๑๗ ลงวันที่ ๒๓ ตุลาคม พ.ศ. ๒๕๐๑

๑.๑.๑๒ พระราชบัญญัติการเนรเทศ พ.ศ. ๒๔๕๔

๑.๒ บทบัญญัติกฎหมายต่างประเทศ

มีเรื่องเกี่ยวกับความสงบเรียบร้อยของประชาชนที่ค้นพบดังต่อไปนี้คือ

๑.๒.๑ คำว่าความสงบเรียบร้อยของประชาชนมีบัญญัติอยู่ในกฎหมายของประเทศ
ต่าง ๆ ดังต่อไปนี้คือ^(๓)

- ๑.๒.๑.๑ มาตรา ๓๓ แห่งประมวลกฎหมายแพ่งกรีก
- ๑.๒.๑.๒ มาตรา ๒๓ แห่งพระธรรมนูญศาลยุติธรรมของกัวเตมาลา
- ๑.๒.๑.๓ มาตรา ๒๓๑๒ แห่งประมวลกฎหมายแพ่งฮอนดูรัส
- ๑.๒.๑.๔ มาตรา ๔ แห่งกฎหมายว่าด้วยเรื่องบุคคลและสมาคม และ
มาตรา ๔ แห่งกฎหมายว่าด้วยทรัพย์สินแห่งลิชเทินสไตน์
- ๑.๒.๑.๕ มาตรา ๔ แห่งประมวลกฎหมายแพ่งนิคาลากัว
- ๑.๒.๑.๖ มาตรา ๑๐ แห่งประมวลกฎหมายแพ่งเปรู
- ๑.๒.๑.๗ มาตรา ๖ แห่งกฎหมายเอกชนระหว่างประเทศโปแลนด์
- ๑.๒.๑.๘ มาตรา ๒ แห่งประมวลกฎหมายฝรั่งเศสเบญจ
- ๑.๒.๑.๙ มาตรา ๓๐ แห่งประมวลกฎหมายแพ่งซีเรีย
- ๑.๒.๑.๑๐ มาตรา ๑๖ แห่งพระราชบัญญัติว่าด้วยกฎหมายเอกชน
ระหว่างประเทศ ลงวันที่ ๔/๑๒/๑๙๖๓ แห่งเชคโกสโล-
วาเกีย
- ๑.๒.๑.๑๑ มาตรา ๔ แห่งพระราชบัญญัติว่าด้วยกฎหมายการค้าเงินเรือ
ทางทะเลของไซเวียต
- ๑.๒.๑.๑๒ มาตรา ๒๔๐๔ แห่งประมวลกฎหมายแพ่งอูรุกวัย
- ๑.๒.๑.๑๓ มาตรา ๑๒ แห่งประมวลกฎหมายแพ่งแห่งกรุงวาติกัน
- ๑.๒.๑.๑๔ มาตรา ๖๑๒ แห่งประมวลกฎหมายสัญญาของรัฐ
- ๑.๒.๑.๑๕ มาตรา ๒๗๓๗ แห่งประมวลกฎหมายแพ่งเม็กซิโก
- ๑.๒.๑.๑๖ มาตรา ๑๒๐๖ แห่งประมวลกฎหมายแพ่งอาเจนตินา
- ๑.๒.๑.๑๗ มาตรา ๗ แห่งกฎหมายพาณิชย์ปานามา

(๓) Szaszy, op. cit., pp. 177-178.

- ๑.๒.๑.๑๘ มาตรา ๑๐๕ แห่งประมวลกฎหมายแพ่งเวเนซุเอลลา
- ๑.๒.๑.๑๙ มาตรา ๓ แห่งประมวลกฎหมายแพ่งเบลเยียม
- ๑.๒.๑.๒๐ มาตรา ๑๔ แห่งประมวลกฎหมายแพ่งเบลเยียม-คองโก
- ๑.๒.๑.๒๑ มาตรา ๔ แห่งประมวลกฎหมายแพ่งโบลีเวีย
- ๑.๒.๑.๒๒ มาตรา ๒ แห่งประมวลกฎหมายแพ่งคอสตาริกา
- ๑.๒.๑.๒๓ มาตรา ๓ แห่งประมวลกฎหมายแพ่งแห่งสาธารณรัฐ
โคมินกัน
- ๑.๒.๑.๒๔ มาตรา ๓ แห่งประมวลกฎหมายแพ่งมอริเชียสและซีเชสเลส
- ๑.๒.๑.๒๕ มาตรา ๕ แห่งประมวลกฎหมายแพ่งไต้หวัน
- ๑.๒.๑.๒๖ มาตรา ๒๔ แห่งประมวลกฎหมายแพ่งอิตาลี
- ๑.๒.๑.๒๗ มาตรา ๔ แห่งประมวลกฎหมายแพ่งคิวบา
- ๑.๒.๑.๒๘ มาตรา ๓ แห่งประมวลกฎหมายแพ่งลักเซมเบิร์กและ
โมนาโค
- ๑.๒.๑.๒๙ มาตรา ๔ แห่งประมวลกฎหมายแพ่งสเปน
- ๑.๒.๑.๓๐ มาตรา ๕ แห่งประมวลกฎหมายแพ่งแองโกล
- ๑.๒.๑.๓๑ มาตรา ๕ แห่งกฎหมายอากาศบราซิล
- ๑.๒.๑.๓๒ มาตรา ๖ แห่งประมวลกฎหมายแพ่งคิวเบก
- ๑.๒.๑.๓๓ มาตรา ๕ แห่งประมวลกฎหมายแพ่งซันเตาเลีย
- ๑.๒.๑.๓๔ มาตรา ๕ แห่งพระราชบัญญัติว่าด้วยเรื่องกฎหมายมรดก
อิสราเอล
- ๑.๒.๑.๓๕ มาตรา ๑๓ แห่งประมวลกฎหมายแพ่งเม็กซิโก-ทูลูมา
- ๑.๒.๑.๓๖ กฎหมายครอบครัวแห่งยูโกสลาเวีย ลงวันที่ ๓/๔/๑๙๘๖
- ๑.๒.๑.๓๗ มาตรา ๕ แห่งพระราชกฤษฎีกาเลขที่ ๒๓ ในปี ๑๙๘๖
แห่งฮังการี

๑.๒.๒ ในประเทศโซเวียตและกลุ่มประเทศสังคมนิยมมีบทบัญญัติที่เกี่ยวกับเรื่อง ความสงบเรียบร้อยของประชาชนดังนี้คือ (๔)

๑.๒.๒.๑ มาตรา ๔ แห่งประมวลกฎหมายโซเวียตว่าด้วยเรื่อง พหุชนำวับัญญัติว่า ในกรณีที่มีบทบัญญัติในประมวลกฎหมายนี้ไม่อาจใช้บังคับในมาตรา ๔ นี้ ได้ หลักกฎหมายต่างประเทศจะใช้บังคับได้ก็ต่อเมื่อไม่ขัดต่อหลักการพื้นฐานของระบบกฎหมาย โซเวียต

๑.๒.๒.๒ มาตรา ๓๘ แห่งพระราชบัญญัติว่าด้วยเรื่องกฎหมายเอกชน ระหว่างประเทศแห่งโปแลนด์ ปี ๑๙๖๖ บัญญัติว่า หลักกฎหมายต่างประเทศไม่อาจใช้บังคับ ได้ถ้าขัดต่อหลักการสำคัญขั้นมูลฐานในเรื่องความสงบเรียบร้อยของประชาชน

๑.๒.๒.๓ มาตรา ๖ แห่งพระราชบัญญัติว่าด้วยเรื่องกฎหมายเอกชน ระหว่างประเทศแห่งโปแลนด์ ปี ๑๙๖๕ บัญญัติว่า หลักกฎหมายต่างประเทศไม่อาจใช้บังคับ ได้ถ้าขัดต่อหลักการพื้นฐานในระบบกฎหมายของสาธารณรัฐประชาชนโปแลนด์

๑.๒.๒.๔ มาตรา ๕๓ แห่งพระราชบัญญัติปี ๑๙๔๘ แห่งเชกโกสโลวาเกีย ว่าด้วยเรื่องกฎหมายเอกชนระหว่างประเทศ บัญญัติว่า หลักกฎหมายระหว่าง ประเทศไม่อาจใช้บังคับได้ถ้าขัดต่อศีลธรรมอันดีของประชาชนหรือหลักกฎหมายพื้นฐานของ เชกโกสโลวาเกีย

๑.๒.๒.๕ มาตรา ๓๖ แห่งพระราชบัญญัติใหม่ของเชกโกสโลวาเกีย เลขที่ ๘๗ ลงวันที่ ๔/๑๒/๑๙๖๓ ว่าด้วยเรื่องกฎหมายเอกชนระหว่างประเทศบัญญัติว่า หลักกฎหมายต่างประเทศไม่อาจใช้บังคับได้ ถ้านลของการใช้ดังกล่าวขัดต่อหลักกฎหมายใน ระบบสังคมและรัฐของเชกโกสโลวาเกียซึ่งยอมอยู่เหนือกฎหมายอื่นโดยปราศจากเงื่อนไข

๑.๒.๒.๖ มาตรา ๑๖๔ แห่งกฎหมายมูลฐานของโซเวียตปี ๑๙๖๑ บัญญัติว่า กฎหมายต่างประเทศไม่อาจใช้บังคับได้ ถ้าขัดต่อระบบพื้นฐานของโซเวียต

๑.๒.๒.๗ มาตรา ๓๒๔ แห่งประมวลกฎหมายแพ่งเยอรมันไม่ยอมรับ คำพิพากษาของศาลต่างประเทศถ้าขัดต่อศีลธรรมอันดีของประชาชนหรือเจตนารมณ์ของ

(๔) Ibid., pp. 180-181.

กฎหมายเยอรมัน

๑.๒.๒.๔ มาตรา ๓๐๖ แห่งประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่งแห่งบัลกาเรีย ไม่ยอมรับคำพิพากษาของศาลต่างประเทศซึ่งขัดต่อหลักการอยู่ร่วมกันของฝ่ายสังคมนิยม แต่มาตรา ๕๓๕ แห่งประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่งโปแลนด์ ใช้คำว่าขัดต่อความสงบเรียบร้อยของประชาชนของโปแลนด์

๑.๒.๓ ในเรื่องกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง มีบทบัญญัติเรื่องความสงบเรียบร้อยของประชาชนอยู่ในกฎหมายของประเทศต่าง ๆ ดังต่อไปนี้คือ (๕)

- ๑.๒.๓.๑ มาตรา ๓๒๘, ๑๐๔๒ และ ๑๐๔๔ แห่งประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่งเยอรมัน
- ๑.๒.๓.๒ มาตรา ๑๖ แห่งประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่งฮังการี
- ๑.๒.๓.๓ มาตรา ๓๙๓ แห่งประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่งอิตาลี
- ๑.๒.๓.๔ มาตรา ๕๕๔ แห่งประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่งสเปน
- ๑.๒.๓.๕ มาตรา ๘๑ แห่งพระราชบัญญัติการบังคับคดีออสเตรีย
- ๑.๒.๓.๖ มาตรา ๓๐๖ แห่งประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่งบัลกาเรีย ปี ๑๙๕๑
- ๑.๒.๓.๗ มาตรา ๑๑๓๑ แห่งประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่งโปแลนด์
- ๑.๒.๓.๘ มาตรา ๕๕๕ แห่งประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่งอาเจนตินา
- ๑.๒.๓.๙ มาตรา ๓๙๒ แห่งประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่งบราซิล

(๕) Ibid., pp. 182-183.

- ๑.๒.๓.๑๐ มาตรา ๕๗๕ แห่งประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง
โคลัมโบ
- ๑.๒.๓.๑๑ มาตรา ๒๘๒ แห่งประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่งซิด
นี
- ๑.๒.๓.๑๒ มาตรา ๔๔๕ แห่งประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง
อัครวิคตอเรีย
- ๑.๒.๓.๑๓ มาตรา ๒๓๘ แห่งประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง
ฮอนดูรัส
- ๑.๒.๓.๑๔ มาตรา ๗๔๕ แห่งประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง
เม็กซิโก
- ๑.๒.๓.๑๕ มาตรา ๔๓๕ แห่งประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง
ปารากวัย
- ๑.๒.๓.๑๖ มาตรา ๕๑๕ แห่งประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง
อุรุกวัย
- ๑.๒.๓.๑๗ มาตรา ๔๖๖ แห่งประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่งของสหรัฐ
- ๑.๒.๓.๑๘ มาตรา ๔๓๖ แห่งประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง
รัสเซีย

๑.๒.๔ นอกจากนั้น คำพิพากษาของศาลต่างประเทศซึ่งขัดต่อศีลธรรมอันดีของ
ประชาชนหรือแนวความคิดทางศีลธรรมของท้องถิ่น ถือว่าขัดต่อความสงบเรียบร้อยของ
ประชาชนด้วย แม้จะไม่มีกฎหมายบัญญัติไว้โดยตรงก็ตาม เช่น ในออสเตรเลียและสวิส-
เซอร์แลนด์ คำพิพากษาของศาลต่างประเทศซึ่งยอมรับการ เรียกร่องใน เรื่องการพนันชั้นคอ
ถือว่าขัดต่อความสงบเรียบร้อยของประชาชน อีกประการหนึ่ง กฎหมายวิธีพิจารณา
ความแพ่งและคำพิพากษาของศาลต่างประเทศที่ขัดต่อรัฐธรรมนูญของรัฐก็ถือว่าขัดต่อความ
สงบเรียบร้อยของประชาชน และบางรัฐถึงกับถือว่าการกระทำที่ขัดต่อกฎหมายมหาชนภายใน
เป็นการจัดการความสงบเรียบร้อยของประชาชนด้วย เช่น ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณา

ความแพ่งอิตาลี ปี ๑๘๖๕ มาตรา ๔๔๑ เป็นต้น^(๖)

๑.๒.๕ ในคานกฎหมายมหาชนระหว่างประเทศ ก็ปรากฏว่าคำว่า ความสงบเรียบร้อยของประชาชนได้ถูกใช้อยู่เสมอเพื่อรักษามลประโยชน์ของแต่ละประเทศ^(๗)

๑.๒.๖ เรื่องหุ้นส่วนบริษัท การตั้งห้างหุ้นส่วนถือว่าเป็นโมฆะ ถ้ามีวัตถุประสงค์ที่ขัดต่อความสงบเรียบร้อยของประชาชน^(๘)

๑.๒.๗ เรื่องเสรีภาพทางการค้า การจำกัดเสรีภาพทางการค้าถือว่าเป็นการขัดต่อความสงบเรียบร้อยของประชาชนถ้าขัดต่อผลประโยชน์ของส่วนรวม^(๙)

๑.๒.๘ เรื่องกฎหมายเกี่ยวกับเงินตรา เรื่องเงินตราเป็นเรื่องเกี่ยวกับผลประโยชน์ส่วนรวมและเป็นเรื่องเกี่ยวกับความสงบเรียบร้อยโดยตรง^(๑๐)

๑.๒.๙ เรื่องการจำกัดการปฏิบัติทางการค้า พระราชบัญญัติว่าด้วยการจำกัดการปฏิบัติทางการค้า ปี ๑๙๕๖ (The Restrictive Trade Practice Act, ๑๙๕๖) มาตรา ๒๔ บัญญัติห้ามพ้องการรวมตัวกันกำหนดราคาขายสินค้าซึ่งถือว่าขัดต่อความสงบเรียบร้อยของประชาชน^(๑๑)

๑.๒.๑๐ เรื่องกฎหมายพยาน ก็มีหลักเรื่องความสงบเรียบร้อยของประชาชนอยู่ด้วยเช่นกัน^(๑๒)

(๖) Ibid., p. 185.

(๗) C. Wilfred Jenks, Law Freedom and Welfare, (New York : Oceana Publication Inc., 1963), p. 14.

(๘) Ernest H. Scamell, Lindley on Partnership, (12th ed. ; London : Sweet & Maxwell, 1962), p. 132.

(๙) Cheshire and Fifoot, op. cit., p. 321.

(๑๐) E. Herschberg, "Public Policy and Monetary Nominalism" Israel Law Review, 8(1973), 531.

(๑๑) Jenkins, op. cit., p. 52;
Cheshire and Fifoot, op. cit., p. 267.

(๑๒) Michael V. Argyle, Elizabeth Haver and Pamela Benady, Phillips on Evidence, (10th ed.; London: Sweet & Maxwell, 1963), p. 241.

สรุปแล้ว เมื่อดูจากตัวบทกฎหมายไทยและต่างประเทศแล้ว จะเห็นได้ว่า ความสงบเรียบร้อยของประชาชนมีขอบเขตกว้างขวาง นับตั้งแต่กฎหมายแพ่ง กฎหมายวิธีพิจารณาความ กฎหมายระหว่างประเทศ กฎหมายพยาน จนถึงกฎหมายเกี่ยวกับเงินตรา ฯลฯ นอกจากบทบัญญัติกฎหมายดังกล่าวที่เป็นขอบเขตของคำว่าความสงบเรียบร้อยของประชาชน ยังมีคำพิพากษาศาลฎีกาในเรื่องความสงบเรียบร้อยของประชาชน และความคิดเห็นของนักนิติศาสตร์ที่แบ่งขอบเขตของคำว่าความสงบเรียบร้อยของประชาชนไว้ดังนี้คือ

๒. คำพิพากษาศาลฎีกาเกี่ยวกับเรื่องความสงบเรียบร้อยของประชาชน

๒.๑ คำพิพากษาของศาลต่างประเทศ

๒.๑.๑ ในคดี Mark V. Beyfus, Court of Appeal 1890 วินิจฉัยว่าในคดีทั่วไป อัยการจะเปิดเผยชื่อและที่อยู่ของพยานผู้ให้ข่าวตนไม่ได้ เพราะขัดต่อความสงบเรียบร้อยของประชาชน แต่ในกรณีเกี่ยวกับการพิสูจน์ความบริสุทธิ์ของจำเลย อัยการต้องเปิดเผยชื่อพยานดังกล่าว เพราะเป็นเรื่องผลประโยชน์อันหนึ่งชดเชยกับผลประโยชน์อีกอันหนึ่ง ผลประโยชน์ของจำเลยย่อมต้องมาก่อนของอัยการซึ่งถือว่าเป็นหลักการสำคัญในการพิจารณาปัญหาความสงบเรียบร้อยของประชาชน^(๑๓)

๒.๑.๒ เรื่องวิชาชีพทนายความ มีหลักในเรื่องความสงบเรียบร้อยของประชาชนอยู่ว่า ทนายความจะต้องไม่เปิดเผยความลับของลูกค้าของตน^(๑๔)

๒.๑.๓ ในคดี Bowman et. Al. V. Phippips วินิจฉัยว่าการที่ทนายความทำสัญญารับเหมาแก่ทางคดีให้จำเลยพ้นจากความผิดที่จำเลยกระทำคาม

(๑๓) G.D. Nokes, Cockle's Cases and Statutes on Evidence, (11th ed.; London: Sweet and Maxwell, 1970), p. 101.

(๑๔) Frederick C. Hicks, Organization and Ethics of the Bench and Bar, (New York: The Lawyers Co-operative Publishing Co., 1932), p. 329.

กฎหมายห้ามการค้ำสุราเป็นเวลา ๑ ปี ไม่ว่าจะจำเลยจะได้ออกค้ำชู้ก็คดีก็ตาม โดยได้รับ
ค่าจ้างเดือนละ ๘๐ เที้ยี่งู ถือว่าเป็นสัญญาที่ขัดต่อความสงบเรียบร้อยของประชาชน
เพราะทนายความมีหน้าที่ที่จะต้องช่วยให้การพิจารณาในศาลเป็นไปด้วยความยุติธรรม แต่
การกระทำดังกล่าวกลับเป็นการส่งเสริมให้จำเลยกระทำผิดมากขึ้น (๑๕)

๒.๑.๔ คดี Egerton V. Earl Brownlow (1853) วินิจฉัยว่า สัญญาการให้
เงินเพื่อแลกเปลี่ยนกับการได้รับตำแหน่งและยศศักดิ์ทางราชการ ถือว่าเป็นสัญญาที่ขัดต่อ
ความสงบเรียบร้อยของประชาชน (๑๖)

๒.๑.๕ คดี Re Beard Beard Hall (1908) วินิจฉัยว่า สัญญาที่ทำขึ้น
เพื่อหลีกเลี่ยงการถูกเกณฑ์เป็นทหาร ถือว่าเป็นสัญญาที่ขัดต่อความสงบเรียบร้อยของ
ประชาชน (๑๗)

๒.๑.๖ สัญญาที่เป็นที่เสียหายต่อมิตรประเทศ เช่น การส่งเสริมการกระทำผิด
กฎหมายแห่งประเทศที่เป็นมิตร หรือส่งเสริมการกบฏในมิตรประเทศ ถือว่าเป็นการ
กระทำที่ขัดต่อความสงบเรียบร้อยของประชาชน เช่น คดี Froster V. Driscoll
(1929) คดี De Wutz V. Hendricks (1824) และคดี Regazonne V. K.
C. Sethia (1944) Ltd. (๑๘)

๒.๑.๗ สัญญาที่กระทบกระเทือนต่อกระบวนการยุติธรรม ถือว่าเป็นสัญญาที่ขัดต่อ
ความสงบเรียบร้อยของประชาชน เช่น คดี Cooper V. Willis (1906) และคดี
Kier V. Leiman (1846) (๑๙)

(๑๕) Ibid., p. 355.

(๑๖) Cheshire, op. cit., pp. 69-76.

(๑๗) Ibid.

(๑๘) Cheshire and Fifoot, op. cit., pp. 69-76.

(๑๙) Ibid.

๒.๑.๔ สัญญาที่ส่งเสริมให้มีการคอร์ปชั่น ถือว่าเป็นสัญญาที่ขัดต่อความสงบเรียบร้อยของประชาชน เช่นคดี Blackford V. Preston (1799) และคดี Parkinson V. College of Ambulance Ltd. and Harrison (1925) (๒๐)

๒.๑.๕ สัญญาที่มีจุดประสงค์จะหลีกเลี่ยงการเสียภาษีอากร ถือว่าเป็นการขัดต่อความสงบเรียบร้อยของประชาชน เช่นคดี Meller V. Karlinski (1915) คดี Alexander V. Rayson (1936) คดี Edler V. Auerback (1950) และคดี Nopier V. National Business Agency Ltd. (1951) (๒๑)

๒.๒ คำพิพากษาศาลฎีกาของศาลไทย มีคำพิพากษาศาลฎีกาที่เกี่ยวกับเรื่องความสงบเรียบร้อยของประชาชนดังต่อไปนี้คือ

๒.๒.๑ เรื่องเกี่ยวกับการฟ้องคดีอาญา

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ ๓๒/๒๔๗๕ คดีระหว่าง นายใหญ่ เจริญสุข โจทก์ และ นางใหญ่ รัตนโชติ และพวกจำเลย ขอให้จริงปรากฏว่า จำเลยขอร้องให้โจทก์รับประกันตัว ป. และ ผ. ออกจากที่คุมขัง โดยทำหนังสือสัญญาต่อกันไว้ว่า ถ้า ป. และ ผ. หลบหนี จำเลยจะช่วยให้ โจทก์รับประกัน ต่อมา ผ. หลบหนี โจทก์ถูกศาลปรับ จึงมาฟ้องเรียกเงินจากจำเลยตามสัญญา วินิจฉัยว่า สัญญานี้ไม่ขัดต่อความสงบเรียบร้อยและศีลธรรมอันดีของประชาชน

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ ๓๑๐/๒๔๕๐ คดีระหว่างนายเชื้อ แก้วไทยกับพวก โจทก์ และนายนาท ท่วมดี จำเลย ขอให้จริงปรากฏว่า บุตรโจทก์ลักสร้อยคอ และสร้อยข้อมือของโจทก์ไปฝากไว้กับ ข. โจทก์ไปถาม ข. ถึงเรื่องรับฝาก ข. บอกว่าหายไปแล้ว โจทก์จะดำเนินคดีฐานลักขโมยกับ ข. จำเลยซึ่งเป็นบิดาและพี่ของ ข. จึงทำสัญญายอมรับใช้ของ

(๒๐) Ibid.

(๒๑) Ibid.

ให้โจทก์ ต่อมาจำเลยไม่ปฏิบัติตามสัญญา โจทก์จึงมอบให้เจ้าพนักงานฟ้อง ข. ฐานยกยอก ศาลได้พิพากษาให้จำคุก ข. และให้ใช้ทรัพย์สินแก่โจทก์ ๆ ยังไม่ได้รับเงินตามคำพิพากษา จึงมาฟ้องบังคับจำเลย จำเลยต่อสู้ว่าสัญญามีวัตถุประสงค์ที่ประสงค์ขจัดความสงบเรียบร้อยของประชาชน เป็นโมฆะ วินิจฉัยว่า คดีโจทก์ฟ้อง ข. เป็นความผิดฐานยกยอกอันเป็นความผิดต่อส่วนตัวซึ่งยอมความกันได้ สัญญาจึงไม่ขัดต่อความสงบเรียบร้อยของประชาชน

คำพิพากษาฎีกาที่ ๑๒๓๗/๒๕๕๒ คดีระหว่างนายพอน หมื่นราม โจทก์ และ นายเท่ ทองเสน กับพวก จำเลย ข้อเท็จจริงปรากฏว่า โจทก์ฟ้องบังคับจำเลยตามสัญญา ยอมความ ข้อเท็จจริงไต่ความว่า ก่อนทำสัญญายอมความรายนี้ โจทก์ได้ฟ้องจำเลยในคดี อาชญาฐานแจ้งความเท็จ และปลอมหนังสือในสัญญาข้อ ๑ มีว่าโจทก์ได้ถอนฟ้องคดีนั้น ฝ่ายจำเลยยอมสละที่กินไม่เกี่ยวข้องกับที่พิพาทต่อไป ทั้งนี้วินิจฉัยว่า การที่โจทก์ จำเลย ทำหนังสือยอมความกันโดยฝ่ายจำเลยยอมรับว่าจะไม่เกี่ยวข้องกับที่พิพาท แล้วฝ่าย โจทก์ถอนฟ้องคดีอาชญาฐานนั้นเป็นสัญญาขัดต่อความสงบเรียบร้อยของประชาชน

คำพิพากษาฎีกาที่ ๑๑๙๘/๒๕๕๘ คดีระหว่างนางหรี หงษ์ทอง กับพวก โจทก์ และนายยาม ชุ่มยิ้ม จำเลย ข้อเท็จจริงปรากฏว่า จำเลยทำเป็นล้นถูกสามโจทก์ตาย อัยการฟ้องจำเลยต่อศาลแล้ว จำเลยจึงไปตกลงกับโจทก์ด้วยวาจาว่าจะให้ค่าเลี้ยงดู และค่าทำศพ โดยไม่ให้โจทก์ฟ้องจำเลย และให้โจทก์ไปยื่นคำร้องต่อศาลขอให้ศาลรอ การลงอาญา โจทก์ได้ยื่นคำร้องต่อศาล และศาลให้รอการลงอาญาแล้ว จำเลยจ่ายให้ โจทก์ค่าที่ตกลงบางส่วน โจทก์จึงมาฟ้องเรียกเงินส่วนที่เหลือ จำเลยต่อสู้ว่าสัญญาขัด ต่อความสงบเรียบร้อยของประชาชน วินิจฉัยว่า สัญญานี้เป็นสัญญาต่างตอบแทน เพราะ ศาลได้รอการลงอาญาตามข้อตกลง และตามความประสงค์ของจำเลยแล้ว สัญญานี้ทำให้ สัญญาตกลงให้ระงับคดีอาญาหรือระงับสิทธิเรียกร้องในมูลละเมิดไม่ ทั้งไม่ใช่สัญญาประนี ประนอมยอมความ จึงไม่คงต้องทำเป็นหนังสือ สัญญาจึงสมบูรณ์ จำเลยต้องชำระส่วนที่ เหลือให้โจทก์

๒.๒.๒ เรื่องการยืมส่งเสริมให้คนเป็นความกัน

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ ๒๕๐/๒๔๗๕ คดีระหว่างนายหมัก ห้วนประเสริฐ โจทก์ และนายบุญ ตามศรี จำเลย ข้อเท็จจริงปรากฏว่า เจ้าหนี้มีความประสงค์จะฟ้องเรียกเงินกู้ยืมจากลูกหนี้ มีผู้รับอาสาหาทนายฟ้องลูกหนี้ เจ้าหนี้ได้สัญญาว่าจะยกเงินส่วนที่เป็นดอกเบี้ยให้แก่ผู้วิงแค้น คัดลิสว่าสัญญาไม่ขัดต่อความสงบเรียบร้อยของประชาชน

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ ๒๕๐/๒๔๘๒ คดีระหว่างนายสะคำ นิลกุลลาตะ โจทก์ และนางชนะ จำเลย ข้อเท็จจริงปรากฏว่า จำเลยได้ตกลงกับโจทก์ให้จ่ายเงินให้จำเลยทั้งสิ้น ในการที่จำเลยจะหาทนายความฟ้อง ม. เวียงแยงกรรมสิทธิ์ที่ดิน ถ้าคดีแพ่ง ก. เงินที่โจทก์จ่ายให้เป็นพับไป ถ้าจำเลยชนะจำเลยยอมยกที่ดิน ๒ แปลงให้โจทก์ แต่ต้องเลี้ยงดูจำเลยตลอดชีวิต โจทก์จ่ายเงินให้จำเลยฟ้องนาย ก. แล้วในที่สุดจำเลยชนะจำเลยได้ทำสัญญามอบที่ดิน ๒ แปลงให้โจทก์ ภายหลังจากได้ออกประกาศขายที่ดินรายนี้ โจทก์จึงฟ้องบังคับให้โอน ถ้าไม่โอนให้คืนเงิน คัดลิสว่าสัญญาทำขึ้นโดยตกลงให้ได้รับผลประโยชน์ตอบแทนจากการเป็นความ ซึ่งคู่สัญญาฝ่ายหนึ่งไม่มีส่วนในมูลคดีนั้น ย่อมเป็นการแสวงหาผลประโยชน์จากผู้อื่นให้เขาเป็นความกัน นับได้ว่าเป็นการขัดต่อความสงบเรียบร้อยของประชาชน

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ ๑๑๒๐ - ๑๑๒๑/๒๔๘๔ คดีระหว่างหลวงสรรพนิธิพิพัทธ์ โจทก์ และ นายเรือง เมฆทอง จำเลย ข้อเท็จจริงปรากฏว่า คดีนี้ นายเรือง โจทก์ แผลความศาลชั้นต้นและศาลอุทธรณ์ และไม่ประสงค์จะฎีกา ส. ทนายความแนะนำให้ฎีกา โจทก์จึงตกลงกับ พ. บุตรของทนาย และทำสัญญาไว้ว่า ถ้าความชนะ จะยกที่ดินพิพาทให้แก่ พ. โดย พ. เป็นผู้ออกค่าใช้จ่าย วินิจฉัยว่า การที่ พ. จำเลยตกลงกับโจทก์ และออกเงินให้โจทก์เพื่อเป็นความเกี่ยวกับที่ดินพิพาทโดยหวังจะได้ที่ดินพิพาทเป็นสิทธิของตน อันเป็นสัญญาให้ได้รับผลประโยชน์ตอบแทนจากการเป็นความ เป็นการขัดต่อความสงบเรียบร้อยของประชาชน

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ ๕๑๐/๒๔๖๕ และ ฎ. ๒๕๐/๒๔๘๒ คดีระหว่าง

นายโลเปงหงี กับพวก โจทก์ และนายเทียนเซียง วรรณสูตร์ กับพวก จำเลย ขอเท็จจริงปรากฏว่า เติมโจทก์จะจัดแบ่งนามรถกให้จำเลยกับ ป. ซึ่งเป็นน้องของโจทก์ตามคำสั่งของมิกา แต่ ป. ไม่ยอม โจทก์จึงนำจำเลยไปหาหรือทนายความ จำเลยขอให้โจทก์ออกเงินให้ฟ้อง โดยมีข้อตกลงว่าเมื่อคดีถึงที่สุดได้รับส่วนแบ่งมา จำเลยจะแบ่งให้โจทก์ครึ่งหนึ่ง ถ้าไม่ต้องการก็จะขายเอาทุนให้ โจทก์ออกเงินให้จำเลยไป คดีถึงที่สุดจำเลยชนะได้ส่วนแบ่ง แต่จำเลยไม่แบ่งให้โจทก์ โจทก์จึงฟ้องคดีนี้ให้แบ่ง หรือคืนเงิน ศาลชั้นต้น และศาลอุทธรณ์ก็ตัดสินว่า เป็นสัญญาให้ได้รับประโยชน์ตอบแทนจากการเป็นความ ชักค่อความสงบเรียบร้อยของประชาชน

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ ๑๐๘๐/๒๕๐๑ คดีระหว่างนายสมบุญ พรหมรัตน์ โจทก์ และนายหมุน ศรีสุน จำเลย ขอเท็จจริงปรากฏว่า จำเลยฟ้องขับไล่ พ. ออกจากที่ดิน แต่ไม่มีเงินพอเสียค่าธรรมเนียม และค่าทนายความ จำเลยจึงขอร้องให้โจทก์ช่วยออกค่าธรรมเนียมค่าทนายให้ จำเลยเป็นลูกของโจทก์ โจทก์ช่วยออกเงินค่าธรรมเนียมและค่าทนายให้แก่จำเลยไปตามคำร้องของจำเลย วินิจฉัยว่า เงินที่โจทก์จ่ายทกระงช่วยเหลือจำเลยนั้น เป็นการที่โจทก์ได้ช่วยเหลือจำเลยในฉันทัญชาติ เพื่อให้มีโอกาสขอความเป็นธรรมจากศาล หาเป็นการชักค่อความสงบเรียบร้อยของประชาชน

๒.๒.๓ เรื่องเกี่ยวกับการเรียกค่าจ้างทำของ

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ ๕๘๕/๒๔๙๕ คดีระหว่างนายคำอ้าย ชัยวัฒน์ โจทก์ และนายเชียว กับพวก ๓๔ คน จำเลย ขอเท็จจริงปรากฏว่า โจทก์จำเลยทำสัญญาไว้ต่อกัน โดยโจทก์รับจ้างทำฎีกาขึ้นทูลเกล้าฯ ถวายเพื่อขอลดหย่อนเงินอากรคานา โดยโจทก์จะได้รับค่าจ้างเฉพาะปีที่จำเลยได้เปรียบเสียเปรียบต่อกัน วินิจฉัยว่า ไม่ชักค่อความสงบเรียบร้อยของประชาชนแต่อย่างใด

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ ๑๔๔๗/๒๕๐๐ คดีระหว่างนายประวิทย์ ภู็ก โจทก์ และนายจะมีลาห์เม็ด จำเลย ขอเท็จจริงปรากฏว่า จำเลยจ้างมิกาโจทก์ซึ่งเป็นทนายความ

ให้ทำคำร้องเรียนเรียกค่าปฏิกรรมสงคราม จนสถานทูตอินเดียจ่ายเงินให้จำเลยแล้ว จำเลยไม่จ่ายเงินให้บิดาโจทก์ร้อยละ ๑๐ ของจำนวนเงินที่จำเลยได้รับตามสัญญา โจทก์ จึงขอให้บังคับ จำเลยต่อสู้ว่า สัญญาเป็นโมฆะโดยบิดาโจทก์เป็นนายความเรียกว่าจ้าง เป็นเปอร์เซ็นต์จากจำเลย ศาลฎีกาวินิจฉัยว่า สัญญารายนี้มีชื่อเป็นการจ้างนายความ ให้ความความแก่คดีในโรงศาล หากแต่เป็นเรื่องจ้างให้ทำกิจการนอกโรงศาล มิได้เป็นการรับจ้างในหน้าที่นายความ อาจตกลงว่าจ้างกันได้ไม่มีกฎหมายห้าม จึงไม่เป็นโมฆะ

๒.๒.๔ เรื่องเกี่ยวกับการใช้ตำแหน่งหน้าที่โดยมิชอบ

คำพิพากษาฎีกาที่ ๓๓๑/๒๔๘๗ คดีระหว่างนายอากาศ พสุวิชัย โจทก์ และ นายล่อชัย แซ่ตั้ง จำเลย ขอให้จริงปรากฏว่า จำเลยต้องการเช่าที่ดินของสำนักงาน ทรัพย์สินฯ จึงขอให้นายเจียมเป็นธุระพาไปหาโจทก์ให้จัดหาคนในสำนักงานทรัพย์สินฯ คุย ในที่สุดได้นายประเชิญ รับราชการในแผนกควบคุมผลประโยชน์ของสำนักงาน ทรัพย์สินฯ นายเจียมได้พานายประเชิญไปพบโจทก์เพื่อตกลงกัน จำเลยจึงยอมให้เงินก่อน หนึ่ง ๑๕๕,๐๐๐ บาท โดยแบ่งให้แก่นายประเชิญ ๑๓๐,๐๐๐ บาท อีก ๒๕,๐๐๐ บาท แบ่ง ให้โจทก์กับนายเจียมคนละครึ่ง เมื่อตกลงแล้วนายประเชิญได้ดำเนินการทางสำนักงาน ทรัพย์สินฯ เพื่อหาทางให้จำเลยเช่าจนได้ เติมที่จะให้จำเลยเช่าผู้เดียว แต่เกรงคำ ครหานินทา จึงได้เปิดประมูลขึ้น นายประเชิญ ได้วางแผนการประมูลนี้ ในที่สุดจำเลย ประมูลได้ นายประเชิญได้รับผลประโยชน์ตอบแทนไปแล้ว ส่วนเงินของโจทก์ที่จะได้ จำเลยทำสัญญาให้โจทก์ไว้ แต่จำเลยไม่จ่ายให้โจทก์จึงมาฟ้องจำเลย

วินิจฉัยว่า วัตถุประสงค์โจทก์ นายเจียมและนายประเชิญ ทราบดีและ ตั้งใจให้เป็นไปก็คือ ให้นายประเชิญใช้ตำแหน่งหน้าที่ช่วยเหลือจำเลย และนายประเชิญ ก็ได้อาศัยหน้าที่ฐานเป็นเจ้าของพนักงานคนหนึ่งในสำนักงานนั้นช่วยเหลือจนเป็นผลสำเร็จตาม ความประสงค์ของจำเลยดังนั้น ย่อมเป็นการขัดขวางต่อความสงบเรียบร้อยของประชาชน

คำพิพากษาฎีกาที่ ๑๗๔๔/๒๔๘๘ คดีระหว่างนายแปลก อักษรกุล โจทก์ และนายภัทร สวากร จำเลย ขอให้จริงปรากฏว่า โจทก์ฟ้องเรียกเงินตามสัญญาที่ยืม

จำเลยให้การต่อสู้เป็นข้อสำคัญว่า เหตุที่จะทำสัญญาให้มีเงินโจทก์ไว้ เพราะเป็นการ
 สมนาคุณที่จำเลยซื้อสุกรที่มีชีวิตมาขายให้ร้านสหกรณ์เบตงจำกัดสินใจ ซึ่งโจทก์เป็นเลขา
 บุกร ใต้ให้ความสะดวกแก่จำเลย โดยจำเลยไม่ได้รับเงินไปตามสัญญา ศาลชั้นต้นไม่ให้
 จำเลยสืบพยาน อ้างว่าเป็นการสืบแก้ไขเปลี่ยนแปลงเอกสาร พิพากษาให้จำเลยใช้เงิน
 ตามสัญญาแก่โจทก์ ศาลฎีกาวินิจฉัยว่า สัญญานี้อาจเป็นสัญญาชดเชยความสงบเรียบร้อย
 ของประชาชน เป็นมูลหนี้ไม่ชอบด้วยกฎหมาย จำเลยไม่ต้องรับผิดชอบตามสัญญานั้น จำเลย
 ยอมนำสืบได้

๒.๒.๕ เรื่องเกี่ยวกับการยกบุตรให้เป็นกรรมสิทธิ์

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ ๒๐๓๒/๒๔๔๓ คดีเรื่องนี้ได้ความว่า หม่อมหลวงยิ่งศักดิ์
 ไล่นางบุญชูเป็นภรรยา โดยไม่ไต่จตะเบียนสมรสเกิดบุตรด้วยกันหนึ่งคน เมื่ออายุได้ ๓
 เดือน หม่อมหลวงยิ่งศักดิ์ไต่จตะเบียนสมรสแล้วจึงได้ยกบุตรคนนั้นออกมา โดยนางบุญชูได้ทำ
 หนังสือมอบเด็กคนนั้นแก่หม่อมหลวงยิ่งศักดิ์ไว้ว่า "ข้าพเจ้านางบุญชู สว่างนวล ขอทำสัญญา
 นี้มอบบุตรข้าพเจ้าให้กับ หม่อมหลวงยิ่งศักดิ์ อิศระเสนา ไว้เป็นกรรมสิทธิ์ โดยข้าพเจ้า
 ขอรับเงิน ๑๕๐ บาทไปแล้ว รับรองให้สัญญาว่าจะไม่มาเรียกร้องเอาทรัพย์สินหรือ
 เกี่ยวของกับบุตร หรือผู้รับเลี้ยงบุตรของข้าพเจ้าต่อไป

ผู้ร้องซึ่งเป็นผู้เลี้ยงดูและปกครองดูแลเด็กซึ่งมีคนี้อายุได้ ๑๓ ปีเศษแล้ว
 จึงมายื่นคำร้องต่อศาลอ้างว่า หม่อมหลวงยิ่งศักดิ์ถึงแก่กรรมแล้วมีมรดกอยู่ ๒ ล้านเศษ
 เด็กผู้เยาว์ไม่มีผู้ปกครอง นางบุญชูมารดาเด็กผู้เยาว์ยังมีชีวิตอยู่ และไม่ได้ถูกถอนอำนาจ
 ปกครองยอมเป็นผู้แทนโดยชอบธรรม มีอำนาจปกครองและดูแลทรัพย์สินของเด็กที่ผู้ร้อง
 อ้างหนังสือของนางบุญชูนั้น ไม่มีผลตามกฎหมาย เพราะบุคคลมิใช่ทรัพย์สินที่ผู้ใดอาจถือ
 กรรมสิทธิ์เอาได้ และตามกฎหมายบุตรมิได้เป็นกรรมสิทธิ์ของบิดามารดา ฉะนั้น บิดา
 มารดาจึงไม่มีอำนาจตามกฎหมายที่จะเอาบุตรไปมอบให้เป็นกรรมสิทธิ์แก่บุคคลอื่นได้ตาม
 ชอบใจ อำนาจปกครองจึงยังเป็นของนางบุญชูอยู่แก่ผู้เยาว์และจะโอนอำนาจไปให้แก่

ผู้อื่นไม่ได้ เพราะขัดกับหน้าที่ของมารดาตามกฎหมาย การโอนอำนาจปกครองจาก นางบุญชูไปอยู่กับหม่อมหลวงยิ่งศักดิ์ หรือบุคคลอื่นจึงไม่มีผลตามกฎหมาย เมื่อไม่ปรากฏว่า นางบุญชูถูกถอนอำนาจการปกครอง นางบุญชูยังคงมีและใช้อำนาจปกครองเหนือเด็กอยู่ตาม กฎหมาย แม้ผู้ร้องจะได้อุปการะเลี้ยงเด็กนานสักเพียงใดหรือสิ้นเงินสักเพียงใด เมื่อ ผู้ร้องไม่จดทะเบียนรับบุตรบุญธรรม ผู้ร้องย่อมไม่มีสิทธิเหนือยิ่งไปกว่านางบุญชูผู้เป็นมารดา อันชอบด้วยกฎหมาย

๒.๒.๒ เรื่องเกี่ยวกับการห้ามประกอบอาชีพและการค้า

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ ๑๓๕๖/๒๔๗๕ คดีระหว่างบริษัทแม็กฟาร์แลนด์ฟิมพ์ลิก จำกัด โจทก์ และ นายพุง สุนทรทิลก จำเลย ขอให้จริงปรากฏว่า จำเลยเข้าทำสัญญา เป็นลูกจ้างโจทก์ โดยมีข้อตกลงกันว่า ถ้าจำเลยออกจากบริษัทโจทก์ภายใน ๕ ปี จำเลย จะไม่เข้าทำการเป็นเจ้าของ ผู้จัดการ เสมียน ช่างซ่อม คนใช้ หรือคนขายของในกิจการ ใดที่เป็นปฎิบัติของบริษัทโจทก์ที่กรุงเทพฯ หรือในบริเวณ ๒๐๐ เส้นจากกรุงเทพฯ ทั้งนี้ วินิจฉัยว่าเป็นสัญญารักษาสถาผลประโยชน์ของโจทก์พอควรแก่เหตุ ไม่ขัดต่อความสงบเรียบร้อย ของประชาชน

๓. แนวความคิดเห็นของนักนิติศาสตร์ที่เกี่ยวกับขอบเขตของความสงบเรียบร้อยของ ประชาชน

๓.๑ แนวความคิดเห็นของนักนิติศาสตร์ไทย ที่เกี่ยวกับขอบเขตของความสงบ เรียบร้อยของประชาชนมีดังต่อไปนี้คือ

๓.๑.๑ ท่านอาจารย์ ปรีดี พนมยงค์ ให้ความเห็นว่าความสงบเรียบร้อยของประชาชนคือระเบียบอันจำเป็นที่จะให้การปกครองดำเนินไปโดยเรียบร้อยและมี ขอบเขตดังนี้

๓.๑.๑.๑ กฎหมายมหาชนทั้งหลายรวมทั้งกฎหมายอาญา ย่อม

เป็นกฎหมายเกี่ยวกับความสงบเรียบร้อยของประชาชน ทั้งนี้เพราะเหตุว่ากฎหมายเหล่านี้ย่อมเป็นกฎหมายที่เกี่ยวกับความเป็นอยู่ของประเทศ และยอมอยู่เหนือเอกชนซึ่งจะแสดงเจตนาลบล้างแก้ไขเปลี่ยนแปลงอย่างไรก็ได้ และการแก้ไขเปลี่ยนแปลงเช่นนั้นย่อมเป็นโมฆะ กฎหมายโรมันได้บัญญัติความชอบไว้ว่า เอกชนจะทำสัญญาลบล้างแก้ไขเปลี่ยนแปลงกฎหมายที่เกี่ยวกับมหาชนไม่ได้

๓.๑.๑.๒ กฎหมายเอกชน ซึ่งมีบัญญัติบางชนิดเกี่ยวกับความสงบเรียบร้อยของประชาชนเฉพาะบทบัญญัติในกฎหมายเอกชนที่ใดมีขึ้นเพื่อประโยชน์ทั่วไปของมหาชนนั้น เช่น

ก. บทบัญญัติว่าด้วยสภาพและความสามารถของบุคคล ทั้งนี้ นักปราชญ์กฎหมายกล่าวว่า สภาพและความสามารถของบุคคลที่อยู่นอกพาดินชัย เอกชนจะตกลงกันทำนิติกรรมลบล้างแก้ไข เปลี่ยนแปลงไม่ได้ เช่น ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา ๑๕ จะแก้ไขให้สภาพของบุคคลของนาย ก. เริ่มขึ้นเมื่อคลอดมาได้ ๕ วันแล้ว เช่นนี้ไม่ได้

ข. บทบัญญัติบางเรื่องที่เกี่ยวข้องสิทธิในอสังหาริมทรัพย์ ซึ่งเกี่ยวแก่รัฐประศาสน์นโยบายของประเทศ แต่ทั้งนี้กฎหมายประเทศหนึ่งอาจขัดแย้งกับอีกประเทศหนึ่งได้ ในประเทศฝรั่งเศสได้มีผู้แสดงความเห็นว่า ทรัพย์สินนั้นถ้านอกจากที่กฎหมายได้บัญญัติไว้แล้ว บุคคลจะก่อตั้งขึ้นหาได้ไม่ ทั้งนี้ เพราะกำเนิดทรัพย์สินเกี่ยวกับความสงบเรียบร้อยของประชาชน

ค. บทบัญญัติที่มิขึ้นเพื่อคุ้มครองบุคคลภายนอก เช่น การจดทะเบียนต่าง ๆ ซึ่งเอกชนจะยกเว้นแก้ไขเปลี่ยนแปลงมิได้ ซึ่งข้อความดังกล่าวแล้วเป็นนัยตามกฎหมายฝรั่งเศส^(๒๒)

(๒๒) ประดิษฐ์มูธรรม, หลวง. "คำอธิบายประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา ๑๑๓", นิติสาร, ๒(๒๔๗๒), ๔๖๖.

๓.๑.๒ อาจารย์ เอช เอคคัต ได้ให้ความเห็นว่าความสงบเรียบร้อย
 ของประชาชนโคกแก หลักกฎหมายที่ให้ความคุ้มครองแก่ส่วนใดเสียทั่วไปของหมู่
 ประชาชนซึ่งอาจเป็นทางใดทางหนึ่ง โคกแก กานเสรษฐกิจ ทางการเงินของ
 แคนดิน หรือการสาธารณสุข จึงจำเป็นต้องมีกฎหมายเพื่อป้องกันความปั่นป่วน
 ในทางการค้าขายในความเกี่ยวพันระหว่างพลเมือง เช่น พระราชบัญญัติควบคุม
 การค้าขายอันกระทบกระทั่งอันถึงความปลอดภัยหรือผาสูกแห่งสาธารณชน พ.ศ.
 ๒๔๗๑ ซึ่งห้ามประกอบกิจการค้าขายอันเป็นสาธารณูปโภค เว้นแต่ได้รับพระ
 บรมราชานุญาต หรือสัมปทาน ทั้งนี้เพราะเหตุที่เกรงว่าจะไม่เป็นระเบียบเรียบร้อย
 หรืออาจเป็นอันตรายแก่ประชาชนโดยทั่วไปได้^(๒๓)

ความสงบเรียบร้อยของประชาชนนั้นไม่ได้มีอยู่ทั้งหมดในตัวบทกฎหมาย
 กล่าวคือ การที่การใด ๆ จะเป็นโมฆะ เราก็ยังพบบทบัญญัติของกฎหมายเกี่ยว
 วยความสงบเรียบร้อยของประชาชนในลักษณะต่อไปนี้ ในกฎหมายแพ่ง เช่น
 อายุแห่งความสามารถ เกณฑ์ในการสมรส อำนาจอิสระของสามีในภริยา และ
 อำนาจอิสระของบิดาในบุตร ระเบียบการรับมรดกแบบพินัยกรรม การรับผิดชอบ
 โดยการละเมิด ในลักษณะทั้งหลายเหล่านี้ เราจะหาความตกลงขัดกับบทบัญญัติ
 กฎหมายไม่ได้ และนอกจากนั้นความตกลงนี้เป็นโมฆะ ไม่เพียงเป็นโมฆียะ^(๒๔)

(๒๓) เอช เอคคัต, "คำอธิบายธรรมศาสตร์," นิติสารณ, ๓(๒๔๗๔), ๒๒๘.

(๒๔) เอช เอคคัต, เรื่องเกม, หน้า ๗๑-๗๗.

๓.๑.๓ ชนประเศวิเทศนาตรา ได้ให้ความเห็นเกี่ยวกับทฤษฎีความ
สงบเรียบร้อยของประชาชนว่า มี ๒ หลักคือ

๓.๑.๓.๑ หลักในเรื่องความปลอดภัย ซึ่งแยกได้เป็น

๓.๑.๓.๑.๑ ความปลอดภัยภายนอกประเทศ ได้แก่

ก. เรื่องความเป็นมิตรสัมพันธ์กับต่างประเทศ

เพื่อหลีกเลี่ยงการเป็นปฏิปักษ์กับประชาคมซึ่งกันและกัน โดยเป็นสัมพันธมิตร และ
ตั้งผู้แทนประเทศเป็นทูตานุทูตและกงสุล ตลอดจนมีการทำสัญญาระหว่างประเทศ
นานาประการ

ข. หลักเรื่องสัญชาติและฐานะของชาวต่างประเทศ
ซึ่งต้องศึกษาในกฎหมายระหว่างประเทศแผนกคดีบุคคล

ค. หลักเรื่องการค้าเข้าเมือง การตรวจตราคน
ต่างประเศว่าค้าขายอาหารและตำรายา ฯลฯ ซึ่งต้องศึกษาในกฎหมายปกครอง

๓.๑.๓.๑.๒ ความปลอดภัยภายในประเทศ การกระทำที่
เป็นภัยเกิดจากความผิดทางอาญา

๓.๑.๓.๒ หลักสิ่งที่เป็นประโยชน์แก่ประชาชน เช่น

ประโยชน์ของประชาชนในทางเศรษฐกิจ

ประโยชน์ของประชาชนในทางการคลังและการเงินของประเทศ

ประโยชน์ของประชาชนในทางสาธารณสุข

ประโยชน์ของประชาชนในการศึกษา

ประโยชน์ของประชาชนในยุติธรรม เช่น จะตกลงนำคดีไปฟ้องยังศาลอุทธรณ์ก่อนฟ้องศาลชั้นต้นไม่ได้ เป็นต้น

การโคที่ขัดต่อความสงบเรียบร้อยของประชาชน การนั้นอาจผิดกฎหมายอาญาหรือกฎหมายแพ่งหรือผิดทั้งทางอาญาและทางแพ่งพร้อมกัน (๒๕)

๓.๑.๔ อาจารย์ สบัน พูลพจน์ ให้ความเห็นเกี่ยวกับส่วนที่ว่า การโคที่มีวัตถุประสงค์ต่อความสงบเรียบร้อยของประชาชนว่ามีขอบเขตดังนี้

๓.๑.๔.๑ การตกลงทำสัญญาเกี่ยวกับการฟ้องคดีอาญา

๓.๑.๔.๒ เรื่องเกี่ยวกับการยุบส่งเสริมให้คนเป็นความกัน

๓.๑.๔.๓ เรื่องเกี่ยวกับการเรียกค่าจ้างทำของในสวน

เรียกค่าพนายความ

๓.๑.๔.๔ เรื่องเกี่ยวกับการใช้ตำแหน่งหน้าที่โดยมิชอบ

๓.๑.๔.๕ เรื่องเกี่ยวกับการยกบุตรให้เป็นกรรมสิทธิ์

๓.๑.๔.๖ เรื่องเกี่ยวกับการห้ามประกอบอาชีพและการค้า

โดยเป็นการจำกัดการค้าโดยเสรีอย่างไม่มีเหตุผล

๓.๑.๕ พระยาเทพวิฑูร ให้ความเห็นว่า ขอบเขตของเรื่องความสงบเรียบร้อยของประชาชนต้องพิจารณาเป็นเรื่อง ๆ ที่กฎหมายเกี่ยวกับผลประโยชน์ของ

(๒๕) ประเสริฐสุภมาตรา, ชุน. ความรู้เบื้องต้นเกี่ยวกับกฎหมายทั่วไป (พระนคร : โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, ๒๕๕๐), หน้า ๑๖๗.

มหาดชน กล่าวในเบื้องต้นคือ กฎหมายทั้งหลายซึ่งนับเนื่องอยู่ในพวกที่เรียกว่ากฎหมายมหา
ชน มีอาทิ เช่น กฎหมายเกี่ยวกับวงการปกครอง กฎหมายเกี่ยวกับวงการภาษีอากร เป็นต้น
แม้ในกฎหมายที่อยู่ในพวกกฎหมายเอกชนก็ยังมีบทที่นับว่าเกี่ยวกับผลประโยชน์ของมหาดชน
อยู่มาก มีอาทิ เช่น บทบัญญัติเกี่ยวกับสภาพและความสามารถของบุคคล บทบัญญัติว่าด้วย
ครอบครัวและอำนาจในครอบครัว บทบัญญัติในเรื่องทรัพย์สินซึ่งเกี่ยวกับเศรษฐกิจ บท
บัญญัติเพื่อป้องกันผลประโยชน์ของบุคคลภายนอก เหล่านี้เป็นต้น (๒๖)

๓.๑.๖ ท่านอาจารย์ ม.ร.ว. เสนีย์ ปราโมช ให้ความเห็น
ว่าขอบเขตของคำว่าความสงบเรียบร้อยของประชาชนนั้น สำหรับตัวบทกฎหมายถ้าเป็น
กฎหมายมหาชน ก็มีเช่น รัฐธรรมนูญ กฎหมายเกี่ยวกับการเลือกตั้ง การคลัง การทหาร
การภาษีอากร การสาธารณสุข การศาสนา การปกครองท้องถิ่น ฯลฯ สัญญาใช้สิทธิโดย
มิชอบทางการเมือง เช่น ผู้สมัครรับเลือกตั้งจางคนไปลงบัตรออกเสียง รัฐบาลจ้างสมาชิก
สภาผู้แทนราษฎร ไว้อย่างผิดให้เป็นที่อวยงเกี่ยวกับความเป็นความตายของบ้านเมือง เป็น
เรื่องที่เกี่ยวข้องกับความสงบเรียบร้อยของประชาชน ถ้าเป็นกฎหมายเอกชน ก็มีตัวบทเกี่ยว
เรื่องนี้ซึ่งอาจแบ่งได้เป็น ๓ จำพวก คือ

๓.๑.๖.๑ เรื่องเกี่ยวกับฐานะความสามารถบุคคล เช่น
เอกชนตกลงให้เด็ก ๒ ขวบบรรลุนิติภาวะฝ่าฝืนมาตรา ๑๕ ไม่ได้

๓.๑.๖.๒ เรื่องข้อจำกัดการหมุนเวียนเปลี่ยนมือของทรัพย์สิน
สิ่งสำคัญคือ อสังหาริมทรัพย์ จะผูกมัดไว้โดยเวลานานเกินไปไม่ได้ (ป.พ.พ. มาตรา
๕๕๐, ๑๕๐๓, ๑๕๑๒, ๑๕๑๘, ๑๕๓๐ และ ๑๓๐๐ - ๑๓๐๒)

๓.๑.๖.๓ เรื่องการป้องกันคนภายนอก
สำหรับเรื่องที่มีบัญญัติในตัวบทกฎหมายได้แก่ เรื่องที่มีวัตถุประสงค์
ประสงค์ที่จะยุยงให้เกิดความเกลียดชังระหว่างบุคคลคณะหรือระหว่างชาติ เรื่องแข่งขัน

(๒๖) พระยาเทพวิฑูร, เรื่องเดิม, หน้า ๕๐๗-๕๐๘.

กันค้าขายโดยมิชอบ สัญญาจำกัดหรือห้ามประกอบอาชีพการค้าขายที่เกินสมควร (ฎีกาที่ ๑๓๕๐/๒๔๕๗) การทำให้เสื่อมเสียแก่ราชการบ้านเมือง (ฎีกาที่ ๔๑๕/๒๔๗๕, ๑๓๑/๒๔๗๕, ๑๔๗๕/๒๔๕๘) หรือเรื่องทำให้เสื่อมเสียความยุติธรรม เช่น บุ่งช่วยเหลื่อให้เขาเป็นความกันโดยตนเองมิได้มีส่วนได้เสียโดยชอบอย่างไร หรือหวังจะไ้ส่วนแบ่งในการนั้น (ฎีกาที่ ๓๒๓/๒๔๗๗, ๕๑๐/๒๔๖๘, ๖๕๐/๒๔๕๒, ๖๖๒/๒๔๕๔, ๑๑๖๐/๒๔๕๔, ๑๗๓๑/๒๔๕๕, ๑๑๖๒-๑๑๖๔/๒๔๕๗, ๑๐๘๐/๒๕๐๑) หรือเพื่อให้มีการถอนฟ้องในคดีอาญาช่วยคนผิดให้พ้นอาญาตามกฎหมายโดยหวังประโยชน์ในทางเงินทองตอบแทนอย่างใดอย่างหนึ่ง (ฎีกาที่ ๑๑๕๔/๒๔๗๗, ๒๕๐/๒๔๗๕, ๕๖๖/๒๔๗๕, ๕๒๔/๒๔๕๔, ๑๑๘๑/๒๔๕๑ และ ๑๒๓๗/๒๔๕๖) การห้ามมิให้คนแต่งงานกันหรือปฏิบัติหน้าที่ในครอบครัว

นอกจากนี้ยังมีตัวบทอื่น ๆ อีกมากมายที่เกี่ยวกับความสงบเรียบร้อยของประชาชน ป.พ.พ. มาตรา ๑๐๖, ๑๘๕, ๑๘๑, ๓๓๓, ๕๒๐, ๕๕๔, ๕๕๕, ๕๕๘, ๕๕๖, ๕๑๑, ๕๑๒, ๕๕๐, ๕๕๕, ๖๒๕, ๖๓๕, ๖๕๔, ๖๕๕, ๖๗๗, ๗๑๑, ๗๗๒, ๕๕๓, ๑๓๐๕, ๑๓๓๘, ๑๓๘๓, ๑๓๖๒, ๑๔๐๓ วรรค ๓, ๑๔๐๔, ๑๔๑๒ วรรค ๒, ๑๔๑๘ วรรค ๓, ๑๔๓๐ วรรค ๓, ๑๔๓๗ วรรค ๒, ๑๔๕๕ วรรค ๒, ๑๑๓ และ ๑๑๔ กฎหมายภายใน จ.ศ. ๑๒๔๔ มาตรา ๓๗, พระราชบัญญัติลักษณะมาโคกระบือและสุกรตามหัวเมือง ร.ศ. ๑๑๕ มาตรา ๑๒, ๑๓ พระราชบัญญัติป้องกันสัญจรโรค ร.ศ. ๑๒๗ มาตรา ๖, พระราชบัญญัติอาวุธปืน ร.ศ. ๑๓๑ มาตรา ๖, ประกาศเรื่องค้าชาวออกนอกราชอาณาเขต พ.ศ. ๒๔๖๒, พระราชบัญญัติสำหรับรักษาช้างป่า พ.ศ. ๒๔๖๔ มาตรา ๖, พระราชบัญญัติยาเสพติดให้โทษ พ.ศ. ๒๔๖๕ มาตรา ๑๒, พระราชบัญญัติว่าด้วยการส่งโบราณและศิลปวัตถุออกนอกประเทศ พ.ศ. ๒๔๕๖ มาตรา ๔, พระราชบัญญัติว่าด้วยการค้าหญิงและเด็กหญิง พ.ศ. ๒๔๗๑, พระราชบัญญัติควบคุมกิจการค้าอันกระทบถึงความปลอดภัยหรือมาตุภูมิแห่งสาธารณชน พ.ศ. ๒๔๗๑ มาตรา ๕ (ฎีกาที่ ๔๗/๒๔๕๖), พระราชบัญญัติอากรค่าหัวไก่เพิ่มเก็บ พ.ศ. ๒๔๗๒ มาตรา ๓, พระราชบัญญัติเงิน พ.ศ. ๒๔๗๔ มาตรา ๕, ๖, ๘, ๑๒, ๑๓ พระราชบัญญัติการทำเหมืองแร่แก้ไขเพิ่มเติม พ.ศ. ๒๔๗๔ มาตรา ๔, พระราชบัญญัติห้ามเรียกดอกเบี้ยเกินอัตรา พ.ศ. ๒๔๗๕

มาตรา ๓, ๔, พระราชบัญญัติว่าด้วยการบิณฑบาตของภิกษุ พ.ศ. ๒๔๙๕ มาตรา ๕
เป็นต้น (๒๗)

๓.๑.๗ ท่าน ดร. จีดี เศรษฐบุตร ให้ความเห็นว่า ชอบเขตของ
คำว่าความสงบเรียบร้อยของประชาชนแยกออกเป็นกรณี ๆ ดังต่อไปนี้ คือ

ก. ความสงบเรียบร้อยทางการเมือง ได้วางขึ้นเพื่อปกป้อง
รักษาสถาบันของสังคมอันมีอยู่ ๓ สถาบันคือ รัฐ ครอบครัว และตัวเอกชนเอง

๑. ปกป้องรักษาความมั่นคงของรัฐ ได้แก่กฎหมายมหาชนที่ตั้ง
สถาบันของรัฐ คือ รัฐธรรมนูญ และกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับรัฐธรรมนูญ (เช่น พระราช
บัญญัติเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทน) กฎหมายมหาชนเกี่ยวกับการเก็บภาษีอากร เพื่อได้มีซึ่ง
รายได้ของรัฐ ย่อมถือว่าเป็นความสงบเรียบร้อยของประชาชน นิติกรรมของเอกชนจะมี
วัตถุประสงค์ประสงค์ออกกฎหมายมหาชนเหล่านี้ไม่ได้ หากฝ่าฝืนนิติกรรมดังกล่าวจะไม่มีผลตาม
กฎหมาย กล่าวคือโมฆะ

๒. ปกป้องรักษาความมั่นคงของครอบครัว หมายถึงกฎหมาย
เอกชนอันเป็นกฎหมายแพ่ง แต่เกี่ยวกับสถาบันของครอบครัว ได้แก่ความสัมพันธ์ระหว่าง
สามีภรรยา ความสัมพันธ์ระหว่างบิดากับบุตร เหล่านี้ย่อมเป็นกฎหมายเกี่ยวกับความสงบ
เรียบร้อยของประชาชนอันเอกชนจะทำนิติกรรมแก้ไขเปลี่ยนแปลงไม่ได้ นอกจากกฎหมาย
เกี่ยวกับระบบครอบครัวนั้นเองจะได้ระบุนุญาตให้ทำนิติกรรมแก้ไขเปลี่ยนแปลงได้ เช่น
เกี่ยวกับความสัมพันธ์ระหว่างสามีภรรยาในเรื่องทรัพย์สินนั้น มาตรา ๑๔๕๕ บัญญัติว่า สามี
และภรรยาอาจทำความตกลงต่างกับกฎหมายที่บัญญัติไว้ได้ แต่ต้องทำก่อนสมรส และยังมี
ข้อความต่อไปอีกว่าตกลงไม่เอากฎหมายประเทศอื่นมาใช้แทน และไม่ขัดต่อความสงบเรีย
บร้อยของประชาชนด้วย

๓. ปกป้องรักษาความมั่นคงของเอกชนเอง กล่าวคือ นิติกรรม
จะเป็นโมฆะ หากมีวัตถุประสงค์ขัดต่อสิทธิของบุคคลตามที่กฎหมายมหาชนได้มอบหมาย
(๒๗) เสนีย์ ปราโมช, ม.ร.ว. เรื่องเกม, หน้า ๑๔๖.

ให้เพื่อรักษาความมั่นคงของเอกชน เช่น สิทธิและเสรีภาพของชนชาวไทยตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย ฉบับ พ.ศ. ๒๕๑๑ ตั้งแต่มาตรา ๒๔ - ๔๔ เป็นต้น

ข. ความสงบเรียบร้อยทางเศรษฐกิจ วางขึ้นเพื่อรักษาผลประโยชน์ทางเศรษฐกิจของสังคมและของเอกชนเอง

๑. ปกป้องรักษาผลประโยชน์ทางเศรษฐกิจของสังคมนั้น โดยมากใช้ในกรณีฉุกเฉินหรือภาวะคับขัน เช่น กฎหมายห้ามแลกเปลี่ยนเงินตราต่างประเทศผิดจากอัตราที่ทางการกำหนดไว้ ทั้งนี้เพื่อรักษามูลค่าของเงินตราของสังคม หรือว่ากฎหมายห้ามนำสินค้าบางชนิดออกหรือนำสินค้าบางชนิดเข้าซึ่งนอกหรือในประเทศ เป็นการปกป้องรักษาการผลิตของสินค้านั้น เป็นต้น

๒. ปกป้องรักษาผลประโยชน์ทางเศรษฐกิจของเอกชนนั้น มีเช่นกฎหมายห้ามเรียกดอกเบี้ยเกินอัตรา ๑๐๐ ละ ๑๕ ต่อปี (มาตรา ๒๕๕ และ พระราชบัญญัติห้ามเรียกดอกเบี้ยเกินอัตรา พ.ศ. ๒๔๗๕) พระราชบัญญัติควบคุมการเช่าเกหะและที่กิน พ.ศ. ๒๕๐๘ และอื่น ๆ อีก

ต่อไปจะเป็นตัวอย่างคำพิพากษาศาลฎีกา ซึ่งขอแบ่งออกเป็น ๒ จำพวก เพราะในบางกรณีกฎหมายได้บัญญัติเป็นลายลักษณ์อักษรห้ามไว้ และในบางกรณีกฎหมายมิได้บัญญัติเป็นลายลักษณ์อักษรห้ามไว้ แต่ศาลวินิจฉัยว่าขัดต่อความสงบเรียบร้อยของประชาชน

ข้อ ๑ กรณีที่กฎหมายได้บัญญัติเป็นลายลักษณ์อักษรห้ามไว้คือ

(๑) การกู้เงินเพื่อทำการค้าเงินเดือน เป็นที่ทราบว่ามีพระราชบัญญัติลงโทษทางอาญาแก่ผู้ค้าเงินเดือน ดังการกู้เงินนั้นมิใช่ ผู้ให้กู้เงินฟ้องเรียกเงินจากผู้กู้ต่อศาลไม่ได้ (ฎีกาที่ ๓๐๗/๒๔๘๗)

(๒) จำเลยต้องการเช่าที่ดินของสำนักงานทรัพย์สินฯ จึงได้ติดต่อกับบุคคลหลายคนและรวมทั้งโจทก์ด้วย ในที่สุดได้ติดต่อกับนายประเชิด รับริาชการแผนกควบคุมผลประโยชน์สำนักงานทรัพย์สินฯ จำเลยกับโจทก์และนายประเชิดได้ตกลง

กันว่าจะจัดทำให้ ส่วนจำเลยยอมจะจ่ายเงินให้แก่โจทก์และนายประเชิญ ปรากฏว่า นายประเชิญใช้ตำแหน่งหน้าที่ช่วยเหลือจำเลยซึ่งผิดกฎหมาย (ประมวลกฎหมายอาญา มาตรา ๑๔๕) สัญญาที่ทำไว้จึงโมฆะ โจทก์จึงฟ้องเรียกเงินจำเลยไม่ได้ (ฎีกาที่ ๓๓๑/๒๔๕๗)

ข้อ ๒ ในกรณีที่กฎหมายมิได้บัญญัติไว้เป็นลายลักษณ์อักษร แต่ ศาลวินิจฉัยว่านิติกรรมมีวัตถุประสงค์ที่ประสงค์ขอความสงบเรียบร้อยของประชาชน

(๑) โจทก์ฟ้องจำเลยในคดีอาญาแผนกดินฐานแจ้งความเท็จ และระหว่างพิจารณาคดี ศาลความโตทำความตกลงขอถอนศาล โดยศาลได้บันทึกไว้ความว่า จำเลยโอนที่ดิน ๑ แปลงให้โจทก์ ส่วนโจทก์จะถอนฟ้องคดีอาญาแผนกดินนี้ และจะไม่ฟ้อง ในคดีแพ่งเกี่ยวกับเรื่องนี้ด้วย ต่อมาโจทก์ฟ้องจำเลยทางแพ่งตามขอตกลงดังกล่าว ศาล วินิจฉัยว่า ขอตกลงดังกล่าวขัดต่อความสงบเรียบร้อยของประชาชนตามมาตรา ๑๑๓ (ฎีกาที่ ๑๑๘๑/๒๔๕๑) ทั้งนี้อาจถือได้ว่าเป็นการค่าความ เพราะไม่ปรากฏว่าความผิด ฐานแจ้งความเท็จก่อความเสียหายอันใดให้แก่โจทก์ การถอนฟ้องจึงทำให้โจทก์ได้ที่ดิน ๑ แปลง อนึ่ง ควรสังเกตว่า หากการกระทำผิดทางอาญาใดทำสัญญาไว้ว่าเสียหาย ใดดังนี้ สัญญาดังกล่าวไม่ได้ขัดต่อความสงบเรียบร้อยของประชาชน จึงเป็นการสัญญาที่ สมบูรณ์ใช้บังคับได้ (ฎีกาที่ ๘๕/๒๕๐๘) ซึ่งมีความว่า จำเลยทำให้เกิดเพลิงไหม้ ทรัพย์สิน ของโจทก์โดยประมาท โจทก์เสียหาย จำเลยจึงทำสัญญาจ่ายเงินโจทก์ เป็นการชำระค่าเสียหาย ต่อมาจำเลยไม่ใช้ โจทก์ฟ้องให้ชำระได้ เพราะเป็นการทดแทนค่าเสียหาย ระหว่างกัน

(๒) โจทก์เป็นเลขานุการร้านสหกรณ์เบตงจำกัดสินใช้ ได้ให้ความสะดวกแก่จำเลยในการที่ให้นำสุกรมมาขายให้ร้านสหกรณ์เบตงนี้สำเร็จ เพื่อเป็นการ สมนาคุณ จำเลยจึงได้ทำสัญญาจ่ายเงินจากโจทก์ไป โดยความจริงไม่มีการส่งมอบเงินตาม สัญญาแต่ประการใด บัดนี้โจทก์ฟ้องจำเลยให้ชำระเงินตามสัญญาหนี้รายนี้ ศาลวินิจฉัย ว่า สัญญานี้เป็นสัญญาที่ขัดต่อความสงบเรียบร้อยของประชาชน เป็นมูลหนี้ที่ไม่ชอบด้วย กฎหมาย (ฎีกาที่ ๑๘๔๕/๒๔๕๘)

(๓) โจทก์ทำสัญญาประกันภัยกับจำเลยในกรมธรรม์ประกันภัย มีข้อความว่าให้เสนอข้อพิพาทต่ออนุญาโตตุลาการซึ่งชื่าก่อน ศาลวินิจฉัยว่า ข้อตกลงดังกล่าวเป็นโมฆะ ชัดต่อความสงบเรียบร้อยของประชาชน (ฎีกาที่ ๑๗๓๒/๒๕๐๗)

(๔) โจทก์และจำเลยตกลงกัน คือ โจทก์จ่ายเงินให้จำเลย เพื่อฟ้องนายหมะเรื่องแย่งกรรมสิทธิ์ที่ดิน ถ้าคดีแพ้นายหมะ เงินที่โจทก์จ่ายให้จำเลยเป็นอันพับไป ถ้าจำเลยชนะคดี จำเลยยอมยกกรรมสิทธิ์ให้โจทก์ ต่อมาปรากฏว่าจำเลยชนะคดี จำเลยจึงทำสัญญายอมยกกรรมสิทธิ์ที่ดินให้โจทก์ ต่อมาจำเลยกลับประกาศขายที่ให้แก่ผู้อื่น โจทก์จึงฟ้องคดีตามข้อตกลงนี้ ศาลวินิจฉัยว่า สัญญารายนี้เป็น การแสวงหาผลประโยชน์จากผู้ให้เป็นความกันนับว่าเป็นการขัดต่อความสงบเรียบร้อยของประชาชน (ฎีกาที่ ๒๕๐/๒๕๕๒) (๒๔)

๓.๑.๔ ท่านรองศาสตราจารย์ ดร. อุกฤษ มงคลนาวิน ได้ให้ความเห็นว่า ขอบเขตของคำว่าความสงบเรียบร้อยของประชาชนไม่ได้หมายถึงเฉพาะในกรณีที่มีบทบัญญัติแห่งกฎหมายบัญญัติไว้โดยตรงเท่านั้น แต่หมายความรวมถึงกรณีที่ไม่มีการบัญญัติไว้ด้วย ซึ่งทั้ง ๒ กรณีนี้ยังแยกได้เป็น

๓.๑.๔.๑ ความสงบเรียบร้อยของประชาชนทางการเมือง
การปกครอง (L. Ordre Public Politique) ซึ่งหมายความถึงอำนาจที่เกี่ยวกับการปกครองประเทศตามที่บัญญัติไว้ในรัฐธรรมนูญ ได้แก่ อำนาจนิติบัญญัติ อำนาจบริหาร และอำนาจตุลาการ ผู้ใดจะทำความตกลงกันเอง เพื่อให้มีผลเป็นการยกเลิก เปลี่ยนแปลงแก้ไขอำนาจทั้งสามของรัฐยอมทำไม่ได้ หรือกระทำความตกลงกันเพื่อให้การบริหาร หรือการปกครองของรัฐเปลี่ยนแปลง หรือทำให้ผิดแผกแตกต่างจากเจตนารมณ์ของกฎหมายยอมทำไม่ได้ เช่น คู่สัญญาทำความตกลงกันไม่ยอมรับอำนาจของฝ่ายปกครองในท้องถิ่น หรือ

(๒๔) ฎีกา เศรษฐบุศกร, ดร. เรื่องเคิม, หน้า ๒๑ - ๒๕.

บทบัญญัติแห่งกฎหมาย เช่น กฎหมายอาญา หรือไม่ยอมรับรัฐธรรมนูญและอำนาจของศาล ย่อม
ทำไม่ได้ ถ้าขึ้นทำไปความตกลงนั้นย่อมเป็นโมฆะ

อุทาหรณ์

(๑) ข้อกฎหมายว่าบทกฎหมายโคชัคต่อรัฐธรรมนูญ เป็นข้อสำคัญมากยิ่ง
นักเกี่ยวกับความสงบเรียบร้อยของประชาชนโดยตรง ศาลยกขึ้นวินิจฉัยได้เอง (ฎีกาที่
๓๖๖/๒๕๐๕)

(๒) ปัญหาว่าโจทก์มีอำนาจฟ้องหรือไม่ก็ (ฎีกาที่ ๑๐๕๐/๒๔๕๓,
๑๘๕๕/๒๔๕๓, ๑๑๐๗/๒๕๐๘, ๕๗๕/๒๕๑๐, ๖๕๖/๒๕๑๐, ๑๓๑๒/๒๕๑๐, ๑๐๗๘/๒๕๑๕,
๒๑๐๘/๒๕๑๕) ปัญหาที่ว่าฟ้องซ้ำหรือไม่ก็ (คำพิพากษาฎีกาที่ ๕๓๒/๒๔๕๓, ๓๘๕/๒๕๑๕)
ปัญหาเรื่องอำนาจศาลตามพระธรรมนูญศาลยุติธรรมก็ (ฎีกาที่ ๑๑๒๗/๒๔๕๓) ปัญหา
เรื่องศาลพิจารณาคดีพิพากษาคดีโดยไม่ชอบด้วยประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่งก็
(ฎีกาที่ ๒๓๗/๒๕๐๖) เป็นปัญหาที่เกี่ยวกับความสงบเรียบร้อยของประชาชน นอกจากนั้น
การทำสัญญาประกันภัยโดยระบุในกรมธรรม์ประกันภัยว่าให้เสนอข้อพิพาทต่ออนุญาโตตุลาการ
ซึ่งขาดถอน ข้อตกลงดังกล่าวเป็นโมฆะ เพราะขัดต่อความสงบเรียบร้อยของประชาชน
(ฎีกาที่ ๑๓๓๒/๒๕๐๓)

(๓) การทำความตกลงให้ถอนฟ้องคดีอาญาแผ่นดินและให้ทรัพย์สินเป็น
การตอบแทน ข้อตกลงเช่นนี้ขัดต่อความสงบเรียบร้อยของประชาชนตาม ป.พ.พ. มาตรา
๑๑๓ (ฎีกาที่ ๑๑๘๑/๒๔๕๑, ๑๒๓๗/๒๔๕๖) แต่ในกรณีเรื่องยกยอกันเป็นความผิดส่วนตัว
นั้น ย่อมทำสัญญาให้ทรัพย์สินให้แก่เจ้าของได้ สัญญาไม่เป็นโมฆะ เพราะไม่ขัดต่อความสงบ
เรียบร้อยของประชาชน (ฎีกาที่ ๓๑๐/๒๔๕๓) ทำสัญญาค่าประกันการใช้เงินเพื่อให้ถอน
คำร้องทุกข์ในความผิดฐานฉ้อโกงก็เช่นเดียวกัน (ฎีกาที่ ๑๖๖๕/๒๕๐๒) หรือกรณีทำให้
เกิดเพลิงไหม้ทรัพย์สินโดยประมาททำให้เกิดความเสียหายยอมทำสัญญาชดเชยค่าเสียหายได้
เพราะไม่ใช่กรณีช่วยเหลือผู้พ้นจากการต้องหาคดีอาญา ฐานกระทำให้เกิดเพลิงไหม้โดย
ประมาท และไม่ไร้เพื่อช่วยเหลือผู้พ้นผิดทางอาญา สัญญาจึงไม่เป็นโมฆะเพราะขัดต่อความ

สงบเรียบร้อยของประชาชน (ฎีกาที่ ๘๘/๒๕๐๘)

(๔) ทำสัญญาซึ่งมีวัตถุประสงค์ให้เจ้าหน้าที่ใช้ตำแหน่งหน้าที่ช่วยเหลือเพื่อบำเหน็จเงินจ้างหรือให้สินบน ย่อมเป็นสัญญาที่ขัดต่อความสงบเรียบร้อยของประชาชน เป็นโมฆะ (ฎีกาที่ ๓๓๑/๒๕๕๓ และ ๑๓๕๘/๒๕๕๔) แต่การทำสัญญาจ้างให้ลูกกรณีฝ่ายหนึ่งคิดค่าเพื่อให้ทางราชการอนุญาตให้ทำการขนไม้ที่ลูกกรณีอีกฝ่ายหนึ่ง ตักไว้ในป่าออกสู่ตลาดได้ ถือว่าสัญญามีได้มีวัตถุประสงค์ให้ลูกกรณีฝ่ายหนึ่งนั้นใช้อิทธิพลวิ่งเต้นหรือเข้าแทรกแซงในกิจการของทางราชการโดยไม่ชอบด้วยกฎหมายหรือระเบียบแบบแผน จึงไม่เป็นการขัดต่อความสงบเรียบร้อยของประชาชน ไม่เป็นโมฆะ (ฎีกาที่ ๑๒๓๓/๒๕๑๖)

(๕) ทำสัญญาออกเงินช่วยเหลือหรือช่วยเหลือด้วยวิธีอื่นเพื่อให้บุคคลอื่นเป็นความกันโดยไม่มีส่วนได้เสียหรือเพื่อต้องการส่วนแบ่งจากคดีที่พิพาทกัน เป็นสัญญาเพื่อรับประโยชน์ตอบแทนจากการยุ้งให้บุคคลอื่นเป็นความกัน เป็นโมฆะเพราะขัดต่อความสงบเรียบร้อยของประชาชน (ฎีกาที่ ๖๕๐/๒๕๕๒, ๖๒๒/๒๕๕๔ และ ๑๑๖๐ - ๑๑๖๑/๒๕๕๔) หรือการโอนการฟ้องร้องระหว่างลูกกรณีให้บุคคลที่สาม ซึ่งมีใช่เป็นการโอนสิทธิเรียกร้องยอมเท่ากับขายความเพื่อการผิดศีลธรรมอันดี ไม่มีกฎหมายสนับสนุนให้โอนกันได้ และมีใช่เป็นการปฏิบัติตาม ป.ว.พ. เรื่องการมอบอำนาจหรือแต่งตั้งนายความไว้ (ฎีกาที่ ๑๒๖๔/๒๕๕๒ และ ๑๑๒/๒๕๑๕) แต่การที่พี่ชายออกเงินให้น้องชายเพื่อกำเนนคดีฟ้องขอแบ่งมรดกในระหว่างทายาทและสัญญาว่าถ้าคดีถึงที่สุด จะแบ่งทรัพย์สินมรดกที่ได้ให้พี่ชายหรือคืนเงินให้ ทั้งนี้ถือว่าพี่ชายช่วยเหลือน้องชายให้ได้รับความยุติธรรมจากศาลและพี่ชายมีความเกี่ยวพันอยู่ในมูลคดีนั้น สัญญาเช่นนี้จึงใช้บังคับได้ (ฎีกาที่ ๑๓๓๑/๒๕๕๔) การที่ออกเงินช่วยญาติให้ฟ้องคดียังโรงศาลก็เช่นเดียวกัน (ฎีกาที่ ๑๐๘๐/๒๕๐๑)

๓.๑.๘.๒ ความสงบเรียบร้อยของประชาชนทางบ้านครอบครัว

(L' Ordre Public Familial) เนื่องจากสถาบันครอบครัวเป็นสถาบันที่ควรได้รับความคุ้มครองเป็นพิเศษ เพราะฉะนั้นบทบัญญัติของกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับครอบครัวและมรดกโดยทั่วไปจึงเป็นกฎหมายพิเศษ ซึ่งคู่สัญญาจะตกลงกันเปลี่ยนแปลง แก้ไขหรือยกเลิกตาม

อำเภอใจไม่ได้

จริงอยู่ แม้ว่าโดยทั่วไปสัญญาจะมีประสิทธิภาพในการทำสัญญาที่จริง แต่สำหรับเรื่องกฎหมายครอบครัวแล้ว เสรีภาพของสัญญาในการทำความตกลงจะมีแต่เฉพาะบางกรณีเท่านั้น นอกเหนือจากนี้ความตกลงนั้น ๆ จะต้องเป็นตามบทบัญญัติแห่งกฎหมายพิเศษที่ว่าด้วยการนั้น เช่น การทำสัญญาก่อนสมรส สัญญามีเสรีภาพที่จะทำหรือไม่ทำสัญญาประเภทนี้ก็ได้ แต่ถ้ายุติสัญญาที่มีความประสงค์จะกระทำ สัญญานั้นจะต้องทำไปตามแบบที่กฎหมายบัญญัติไว้ หรืออนุญาตไว้เท่านั้น

นอกจากนี้ กฎหมายบัญญัติข้อห้ามไว้โดยแจ้งชัดอีกบางประการ เช่น สัญญาจะทำความตกลงกันเองเพื่อเปลี่ยนแปลงอำนาจอิสระของสามี (L'Autorité Maritale) หรืออำนาจปกครอง (La Puissance Paternelle) ย่อมทำไม่ได้

ในกฎหมายเรื่องมรดกก็เช่นเดียวกัน การจำหน่ายทรัพย์สินซึ่งจะมีผลต่อเมื่อผู้จำหน่ายถึงแก่ความตายแล้ว ทำได้ก็เฉพาะแต่โดยพินัยกรรมเท่านั้น จะทำความตกลงกันเองแบบสัญญาทั่วไปไม่ได้

อุทาหรณ์

(๑) ปัญหาที่ว่าบิดาของเด็กซึ่งเป็นบุตรที่ไม่ชอบด้วยกฎหมายได้รับร้องเด็กนั้นแล้วหรือไม่ แม้คู่ความมิได้โต้เถียงกันก็เป็นข้อที่กระทบกระเทือนถึงสิทธิของผู้เยาว์ซึ่งมิใช่คู่ความซึ่งศาลควรระวังรักษาดลประโยชน์ของผู้เยาว์ นับเป็นปัญหาเกี่ยวกับความสงบเรียบร้อยของประชาชน (ฎีกาที่ ๘๒๖/๒๔๕๒) กฎหมายที่ว่าผู้รับบุตรบุญธรรมอายุยังไม่ถึง ๓๐ ปี จะรับบุตรบุญธรรมไม่ได้นั้น เป็นปัญหาเกี่ยวกับความสงบเรียบร้อยของประชาชน (ฎีกาที่ ๑๘๘๔/๒๔๕๓) ผู้พิทักษ์ไม่มีอำนาจฟ้องคดีแทนผู้เสมือนไร้ความสามารถ เป็นปัญหาเกี่ยวกับความสงบเรียบร้อยของประชาชน (ฎีกาที่ ๓๘๐/๒๔๕๖) ประเด็นข้อที่ว่ามารดาไม่มีอำนาจให้ความยินยอมแทนบุตรตามคำเภอเปรียบเทียบตาม ป.พ.พ. มาตรา ๑๔๘๖ นั้น เป็นเรื่องกระทบกระเทือนสิทธิของผู้เยาว์ จึงเป็นข้อกฎหมาย

เกี่ยวกับความสงบเรียบร้อยของประชาชน (ฎีกาที่ ๑๔๐๒/๒๕๕๓) มารคาฟ้องเรียกค่า
 อุปการะเลี้ยงดูบุตรจากผู้กระทำละเมิดได้หรือไม่ เป็นปัญหาเกี่ยวกับความสงบเรียบร้อย
 ของประชาชน (ฎีกาที่ ๔๕๕/๒๕๑๑) แต่กรณีนี้ผู้ปกครองเด็กทำสัญญาให้เขาสังหารมัทพ
 นานเกินกว่า ๓ ปี โดยไม่ขออนุญาตศาลไม่เป็นการต้องห้าม เป็นแต่จะให้เขาเกิน ๓ ปี
 ไม่ได้ สัญญานั้นใช้บังคับได้เพียง ๓ ปี โดยอนุโลมตามมาตรา ๕๓๘ (ฎีกาที่ ๒๕๑/๒๕๕๑)

(๒) การให้เงินตอบแทนแก่การที่หาหญิงมาให้เป็นเมียชัคค่อ ป.พ.พ.
 มาตรา ๑๔๔๕ (๓) (ฎีกาที่ ๕๕/๒๕๔๔) โจทก์มีภริยาแล้วได้ทำสัญญากับจำเลยซึ่งเป็น
 หญิงว่า จะอยู่กับฉันสามภริยา สัญญานี้เป็นโมฆะตาม ป.พ.พ. มาตรา ๑๑๓ (ฎีกาที่
 ๑๕๑๓/๒๕๐๕) โจทก์ไม่มีอำนาจฟ้อง สามีตามสัญญาระหว่างสามภริยาซึ่งสามีบอกลางแล้ว
 เป็นข้อกฎหมายเกี่ยวกับความสงบเรียบร้อยของประชาชน (ฎีกาที่ ๑๒๔๖/๒๕๐๕) แต่
 ปัญหาที่ว่าความยินยอมของสามีต้องทำเป็นหนังสือตาม ป.พ.พ. มาตรา ๑๔๑๖ นั้น ไม่เกี่ยว
 กับความสงบเรียบร้อยของประชาชน (ฎีกาที่ ๓๘/๒๕๕๕)

(๓) การจำหน่ายทรัพย์สินที่จะได้รับมรดกในภายหน้าโดยแสดงเจตนาไว้
 ตั้งแต่เจามรดกยังไม่ตาย ชัคค่อ ป.พ.พ. มาตรา ๑๖๑๕ เป็นโมฆะ (ฎีกาที่ ๕๐๕/๒๕๕๒)
 ปัญหาว่าพินัยกรรมเป็นโมฆะ เพราะชัคค่อ ป.พ.พ. มาตรา ๑๗๐๖ หรือไม่ เป็นปัญหา
 เกี่ยวกับความสงบเรียบร้อยของประชาชน (ฎีกาที่ ๔๕๕/๒๕๕๕)

๓.๑.๔.๓ ความสงบเรียบร้อยของประชาชนทางคานวิชาชีพ (L' Ordre
 Public Professionnel) วิชาชีพบางประเภทเช่น วิชาชีพทนายความเป็นวิชาชีพที่
 กระทบกระเทือนต่อความสงบเรียบร้อยของประชาชน เพราะฉะนั้นจึงยึดถือกันเป็นประเพณี
 ว่าการที่ทนายความทำความตกลงโอนลูกความให้แก่กันก็ดี หรือการที่ทนายความทำความ
 ตกลงกับลูกความที่เรียกว่า "Pacte De Quota Litis" ซึ่งหมายความถึงสัญญาที่
 ทนายความทำกับลูกความโดยกำหนดจำนวนเงินค่าจ้างโดยวิธีแบ่งเอาส่วนจากทรัพย์สินที่
 ลูกความจะได้รับจากผลแห่งคำพิพากษา

เหตุผลที่ห้ามกระทำสัญญาดังกล่าวนี้เพราะขัดต่อความสงบเรียบร้อยและขัดต่อหลักความเป็นอิสระของวิชาชีพทนายความทำให้ทนายความผูกพันตนกับชตากรรมของคดีเป็นเหตุกระตุ้นให้ทนายความหาทางกระทำในสิ่งที่ไม่บังควร เพื่อผลสำเร็จแห่งคดี อันคนจะได้รับประโยชน์โดยคิดคำนวณเป็นเปอร์เซ็นต์ เพราะฉะนั้น สัญญาประเภทนี้จะต้องตกเป็นโมฆะ และทนายความที่ทำสัญญาเช่นนี้จะถูกลงโทษอย่างหนัก

อย่างไรก็ตาม สัญญาเกี่ยวกับการจ้างว่าความเช่นนี้ก็ยังทำกันอย่างแพร่หลายโดยเฉพาะในประเทศฝรั่งเศส ในกรณีที่เกิดขึ้นเป็นเรื่องเกี่ยวกับการเวนคืนทรัพย์สิน การชดเชยค่าปฏิกรรมสงครามและการเรียกค่าเสียหายจากอุบัติเหตุรถยนต์ จนในที่สุด ทางราชการออกกฎหมาย ลงวันที่ ๓ เมษายน ๑๙๔๖ ห้ามการทำเกี่ยวกับคดีอุบัติเหตุทั่วไป (แต่ไม่ห้ามเรื่องค่าปฏิกรรมสงคราม)

อุทาหรณ์

(๑) สัญญาจ้างว่าความตกลงกันว่าเมื่อเรียกเรื่องเงินแสนบาทจะได้ค่าจ้างสองหมื่นบาท ถือเป็นหลักคำนวณความมากน้อยตามส่วนที่จะได้ ทั้งนี้ถือว่าเป็นข้อสัญญาแบ่งเอาส่วนจากทรัพย์สินที่พิพาท ขัดต่อพระราชบัญญัติทนายความ มาตรา ๑๒ (๒) ย่อมเป็นโมฆะ และจะเรียกเอาค่าจ้างตามสมควรก็ไม่ได้ด้วย พระราชบัญญัติทนายความ มาตรา ๑๒ (๒) นั้น แยกได้เป็นกรณีคือ ปลุกความโดยห้ามผู้มีใดอย่างหนึ่ง และแบ่งเอาส่วนจากทรัพย์สินที่พิพาทอีกอย่างหนึ่ง ทั้ง ๒ อย่างนี้เป็นเรื่องขัดต่อความสงบเรียบร้อยของประชาชน (ฎีกาที่ ๘๗๗/๒๔๘๖) แต่การคิดค่าสินจ้างจากเปอร์เซ็นต์ของจำนวนทุนทรัพย์ ถือว่าเป็นเพียงอาศัยเป็นเกณฑ์คำนวณค่าจ้างว่าความว่าคดี คดีชนิดใดจะเรียกค่าจ้างคิดเป็นเปอร์เซ็นต์เท่าใดของทุนทรัพย์ที่ฟ้องเท่านั้น หาใช่เป็นสัญญาแบ่งเอาส่วนจากทรัพย์สินที่เป็นมูลพิพาทอันจำเลยจะพึงได้รับเมื่อชนะคดีไม่ จึงไม่ต้องห้ามตาม พ.ร.บ. ทนายความ พ.ศ. ๒๔๗๓ มาตรา ๑๒ (๒) และไม่ขัดต่อความสงบเรียบร้อยหรือศีลธรรมอันดีของประชาชน (ฎีกาที่ ๘๔๘/๒๕๐๗) หรือการที่ทนายความทำสัญญากับลูกความว่า

ความแพ้มือเอาคางจาง ถ้าชนะจึงจะเอาคางจาง เป็นสัญญาที่สมบุรณ์ไม่ขัดต่อความสงบเรียบร้อยของประชาชนตาม ป.พ.พ. มาตรา ๑๑๓ และไม่ผิดต่อ พ.ร.บ. หนายความ ทั้งไม่มีลักษณะคล้ายสัญญาการพนัน (ฎีกาที่ ๓๒๓/๒๔๗๗) นอกจากนี้การที่จำเลยจ้างทนายความทำเรื่องราวเรียกองค์การคุ้มครองสังคมจากรัฐบาลไทยมอบให้ทนายความเป็นตัวแทน โดยทำสัญญาเป็นหนังสือจะจ่ายคางจางร้อยละ ๑๐ ของจำนวนค่าทำขวัญที่จำเลยได้รับจริง สัญญานี้ไม่เป็นโมฆะ เพราะสัญญารายนี้ไม่ใช่เป็นการจ้างทนายความให้หาความ หากแต่เป็นเรื่องจ้างให้ทำกิจการนอกโรงศาล มิใช่เป็นการรับจ้างในหน้าที่ทนายความ อาจตกลงว่าจ้างกันได้ตามความประสงค์ ไม่มีกฎหมายห้าม (ฎีกาที่ ๑๕๗๗/๒๕๐๐)

(๒) โจทก์จ้างจำเลยทำงานในร้านเครื่องพิมพ์ดีดของโจทก์โดยมีสัญญาว่าเมื่อออกจากร้านโจทก์ไปแล้ว ห้ามมิให้จำเลยไปทำการเป็นช่างแกะซ่อมเครื่องพิมพ์ดีดในร้านอื่นในกรุงเทพฯ เช่นนี้ไม่เป็นการเกินสมควรแก่เหตุ ไม่ขัดต่อความสงบเรียบร้อยของประชาชน (ฎีกาที่ ๑๓๕๖/๒๔๗๕) จำเลยทำสัญญามอบให้โจทก์เป็นผู้จัดการนักมวยเป็นเวลา ๓ ปี สัญญากังกล่าวสมบุรณ์ในบังคับได้ การจัดหาคู่ชกให้แก่จำเลยตามใจโจทก์ก็คืสิทธิการบอกเลิกสัญญาของโจทก์ก็คื หาใช่เป็นเงื่อนไขบังคับก่อนไม่ การที่จำเลยตกลงยอมให้โจทก์เป็นผู้จัดการคู่ชกให้จำเลย ก็เพราะจำเลยเห็นแล้วว่าโจทก์มีความสัมพันธ์จักเจนนในวงการมวย สามารถจัดหาคู่ชกอันเหมาะสมให้จำเลยขึ้นชกเอาชนะได้ อันเป็นความสมัครใจของจำเลย มอบตัวให้อยู่ภายใต้ความควบคุมของโจทก์แต่ผู้เดียว โดยหวังประโยชน์จากการที่โจทก์จะส่งเสริมให้จำเลยมีชื่อเสียงและรายได้จากการชกตลอดเวลา ๓ ปี การที่จำเลยยอมให้โจทก์มีสิทธิเลิกสัญญาฝ่ายเดียวก็เป็นความตกลงยินยอมของจำเลย เช่นเดียวกัน แต่ทั้งนี้ มิได้หมายความว่าหากฝ่ายใดผิดสัญญาขึ้น อีกฝ่ายหนึ่งจะไม่มีสิทธิบอกเลิกสัญญาได้ตามกฎหมาย การทำสัญญาระหว่างกันจะตกลงให้ใครเปรียบเสียเปรียบแก่กันอย่างไร แล้วแต่ความสมัครใจของคู่สัญญาซึ่งจะต้องระวังรักษาประโยชน์ของตน สัญญาระหว่างโจทก์จำเลยจึงมีวัตถุประสงค์ชอบตามกฎหมายในบังคับได้ (ฎีกาที่ ๒๐๑๔/๒๕๐๖)

๓.๑.๘.๘ ความสงบเรียบร้อยของประชาชนทางเศรษฐกิจ

(L'ordre public économique) ทฤษฎีว่าด้วยความสงบเรียบร้อยของประชาชนได้เข้าไปแทรกแซงการทำสัญญาที่เกี่ยวข้องกับงานเศรษฐกิจมากยิ่งขึ้น โดยเฉพาะในระยะหลังนี้ กล่าวคือ เสรีภาพทางเศรษฐกิจถูกจำกัดลง ซึ่งหมายความรวมไปถึงเสรีภาพทางด้านการค้า และทางด้านอุตสาหกรรมด้วย เพราะรัฐได้ตรากฎหมายออกมาจำกัดเสรีภาพในการทำสัญญามากยิ่งขึ้นทุกที การแข่งขันกันทำการค้าโดยเสรี (libre concurrence) ซึ่งเป็นหลักการของคณะปฏิวัติฝรั่งเศส ตั้งแต่ปี ค.ศ. ๑๗๘๘ และความตกลงกันในบรรดาผู้ผลิตทั้งหลาย เพื่อให้มีการแข่งขันทำการค้าโดยเสรีก็ถูกจำกัดลงเช่นเดียวกัน โดยเฉพาะอย่างยิ่งในปี ค.ศ. ๑๙๕๗ เมื่อมีการทำสนธิสัญญาระหว่างประเทศต่าง ๆ ๖ ประเทศในยุโรปที่กรุงโรม เมื่อวันที่ ๒๕ มีนาคม ในเรื่องตลาดรวมยุโรป (Marché commun, Common market) บทบัญญัติของสนธิสัญญานี้ได้จำกัดและห้ามการแข่งขันกันทำการค้าโดยเสรีระหว่างบรรดาประเทศภาคี เพราะฉะนั้นความตกลงใด ๆ ที่ทำขึ้นระหว่างเอกชนเป็นการขัดต่อบทบัญญัติดังกล่าวมาแล้ว ย่อมถือว่าขัดต่อความสงบเรียบร้อยของประชาชน

นอกจากนี้ความตกลงใด ๆ ที่ทำขึ้นเป็นการหลีกเลี่ยงหรือปิดบังการเสียภาษีอากรให้แก่รัฐก็ถือว่าเป็นการขัดต่อความสงบเรียบร้อยของประชาชนด้วย ซึ่งอาจพิจารณาได้ทั้งทางด้านเศรษฐกิจและทางด้านการเมือง

อุทาหรณ์

(๑) การที่ใคร่รับอนุญาตให้ส่งข้าวไปต่างประเทศนั้นเป็นสิทธิเฉพาะตัวจะโอนหรือซื้อขายกันไม่ได้ โจทก์โอนขายใบอนุญาตให้ส่งข้าวไปต่างประเทศให้จำเลย การที่จำเลยต้องเสียเงินให้โจทก์เป็นเงินถึงหกแสนบาทเศษเช่นนี้ ย่อมเป็นผลกระทบบรรเทือนถึงราคาข้าว ซึ่งในที่สุดผู้ผลิตจะได้รับน้อยลง ที่ประชุมใหญ่ศาลฎีกามีมติว่า สัญญาระหว่างโจทก์จำเลยขัดต่อความสงบเรียบร้อยของประชาชนเป็นโมฆะตามป.พ.พ. มาตรา ๑๑๓ โจทก์จะเรียกร้องเอาเงินตามเช็คอีกไม่ได้ ส่วนที่จำเลยฟ้อง

แย้งนั้น โดยที่สัญญาระหว่างโจทก์/จำเลยขัดต่อความสงบเรียบร้อยของประชาชน
จำเลยจ่ายไปโดยรู้อยู่จะเรียกคืนไม่ได้ (ฎีกาที่ ๑๒๔๔/๒๕๐๑) และสัญญาที่ให้
ค่าตอบแทน โดยมีข้อตกลงให้โจทก์ยื่น ประมูลสูงกว่าจำเลยเพื่อที่จำเลยจะได้รับ
ประมูล (สัญญาชักรัน) นั้น ก็ถือว่าขัดต่อความสงบเรียบร้อยของประชาชนเช่นกัน
(ฎีกาที่ ๒๐๒๒/๒๕๑๕)

(๒) กำหนดเวลาขอเพิกถอนมติที่ประชุมใหญ่บริษัทจำกัดตาม ป.พ.พ.
มาตรา ๑๑๓๕ เป็นข้อที่เกี่ยวกับความสงบเรียบร้อยของประชาชน (ฎีกาที่
๕๖๗/๒๕๐๑) แต่ข้อที่บริษัทจำกัดมีวัตถุประสงค์ทำสัญญาตามฟ้องหรือไม่นั้น ไม่
เกี่ยวกับความสงบเรียบร้อยของประชาชน (ฎีกาที่ ๔๔๔/๒๕๐๗ และ ๓๖๗/๒๕๑๑)

(๓) ข้อที่ว่าโจทก์ยังไม่ได้ชำระภาษีจะฟ้องคดีต่อศาลไม่ได้ตามพระราช
บัญญัติภาษีโรงเรือนและที่ดิน พ.ศ. ๒๔๗๔ มาตรา ๓๕ เป็นข้อที่เกี่ยวกับความสงบ
เรียบร้อยของประชาชน (ฎีกาที่ ๒๕๖/๒๕๑๐) ฟ้องขอให้เพิกถอนการประเมิน
เรียกเก็บภาษีร้านค้าโดยไม่อุทธรณ์ต่อเจ้าหน้าที่ตามประมวลรัษฎากรมาตรา ๒๐
ก่อน สิทธิของโจทก์ที่จะนำคดีมาสู่ศาลยังไม่มี ศาลไม่มีอำนาจรับฟ้องไว้พิจารณา
แม้จำเลยไม่คัดค้าน ก็เป็นเรื่องเกี่ยวกับความสงบเรียบร้อยของประชาชน ศาล
พิพากษายกฟ้องเสียได้ (ฎีกาที่ ๑๔๕๕/๒๔๕๓) เจ้าพนักงานจะประเมินเรียกเก็บ
ภาษีการค้าได้ใหม่ก็เมื่อมีเหตุควรเชื่อว่ารายการที่ได้ยื่นไว้ไม่ถูกต้องและได้ส่วนแล้ว
ตามประมวลรัษฎากรมาตรา ๑๕ และ ๒๕ การที่เจ้าพนักงานไม่ปฏิบัติตามนี้ เป็น
ข้อที่เกี่ยวกับความสงบเรียบร้อยของประชาชน ศาลยกชั้นวินิจฉัยได้เอง (ฎีกาที่
๑๓๐๕/๒๔๕๕)

(๔) การกู้เงินเพื่อทำการค้าเป็นเงื่อนไข เป็นที่ทราบว่ามีกฎหมายลงโทษ
ทางอาญาแก่ผู้ค้าเงินเถื่อน ดังนี้ การกู้เงินนั้นเป็นโมฆะ (ฎีกาที่ ๗๐๗/๒๔๔๗)
โจทก์ขายทองแดงแก่จำเลยและตกลงให้จำเลยรับทองแดงนั้นออกไป ปรากฏว่า
ผู้รองสอดได้เขา

ห้องแถวที่จากโจทก์ และมีสิทธิจะใช้ห้องแถวที่เขาตาม พระราชบัญญัติควบคุมการเช่าใน
 ภาวะคับขัน พ.ศ. ๒๔๘๕ ข้อตกลงให้หรือห้องแถวที่เขาออกไปยอมชดเชยต่อพระราชบัญญัติ
 ข้างตน เพราะทำให้ผู้รองสอดหมดสิทธิในการใช้ห้องแถวนี้ ทั้งนี้ ข้อตกลงเฉพาะให้หรือ
 ห้องแถวนี้เป็นโมฆะ (ฎีกาที่ ๑๐๓/๒๔๘๔) ปัญหาที่นี้คือการเป็นโมฆะหรือไม่ เป็นข้อ
 กฎหมายเกี่ยวกับความสงบเรียบร้อยของประชาชน (ฎีกาที่ ๒๘๔/๒๕๑๗) โจทก์ฟ้องตาม
 สัญญาประนีประนอมยอมความ แต่ไม่มีหลักฐานเป็นหนังสือ ข้อนี้เกี่ยวกับความสงบเรียบร้อย
 ของประชาชน ศาลยกชั้นวินิจฉัยได้เอง (ฎีกาที่ ๒๒๓/๒๔๘๔) ศาลยกชั้นวินิจฉัยได้
 เอง สัญญาซื้อขายเป็นโมฆะเพราะผิดแบบตาม ป.พ.พ. มาตรา ๔๖๖ (ฎีกาที่ ๔๒๔/๒๕๐๕)
 แต่สัญญาเช่าชอทรัพย์ล้มล้มหมดข้อความว่าถ้าผู้เช่าชอไม่ชำระค่าเช่าของเวลาที่สามตามกำหนด
 ผู้ให้เช่าชอบอกเลิกสัญญาได้ อันผิดแผนแตกต่างกับ ป.พ.พ. มาตรา ๔๗๕ นั้น ข้อตกลง
 ดังกล่าวใช้บังคับได้ (ฎีกาที่ ๑๑๕๒/๒๕๐๑) ข้อที่ว่า โจทก์ไม่มีสิทธิไถ่ทรัพย์ที่ขายฝาก
 เพราะคู่สัญญาได้ยอมไว้โดยเฉพาะให้ไถ่ไถ่นั้น มีข้อข้อที่เกี่ยวกับความสงบเรียบร้อย
 ของประชาชน (ฎีกาที่ ๑๐๕๓/๒๕๐๕) ข้อที่ว่า จะเลิกสัญญาโดยไม่ต้องบอกกล่าวก่อนตาม
 ป.พ.พ. มาตรา ๓๔๔ ได้หรือไม่ ไม่เกี่ยวกับความสงบเรียบร้อยของประชาชน
 (ฎีกาที่ ๒๔๔/๒๕๐๔) ข้อที่ว่า เจาหน้ผ่อนเวลาให้ลูกหนี้หรือไม่ ไม่เกี่ยวกับความสงบ
 เรียบร้อยของประชาชน (ฎีกาที่ ๑๔๑๕/๒๔๘๕) ข้ออ้างว่าสัญญาเป็นโมฆะเพราะมี
 เงื่อนไขบังคับก่อน ซึ่งจะสำเร็จหรือไม่สำเร็จแล้วแต่ใจของลูกหนี้ ไม่เกี่ยวกับความ
 สงบเรียบร้อยของประชาชน (ฎีกาที่ ๔๕/๒๕๐๒) สัญญาขายสิทธิการเช่าห้องแถวซึ่ง
 กระทำขึ้นระหว่างผู้เช่ากับบุคคลภายนอก ไม่ขัดต่อความสงบเรียบร้อยของประชาชน
 (ฎีกาที่ ๑๕๗๗/๒๕๑๕) สัญญาตกลงจะโอนพันธบัตรออมทรัพย์ของรัฐบาลซึ่งมีกฎหมาย
 กำหนดให้ไปลงบัญชีโอนที่ธนาคารนั้น ไม่ขัดต่อความสงบเรียบร้อยของประชาชน
 (ฎีกาที่ ๕๕/๒๔๘๐) การทำสัญญายอมรับผิดถึงเหตุสุกวิสัยก็หาเกี่ยวกับความสงบเรียบร้อย
 ของประชาชนไม่ (ฎีกาที่ ๔๕๓/๒๔๘๒)

(๕) การทำสัญญาประนีประนอมยอมความในเรื่องเงินค่าทดแทนที่ต้อง

ชดใช้ให้แก่ลูกจ้างซึ่งถึงแก่ความตาย ขณะปฏิบัติหน้าที่เพื่อให้แตกต่างไปจากประกาศของคณะปฏิวัติ ฉบับที่ ๑๕ ซึ่งว่าด้วยการคุ้มครองแรงงานนั้น ถือว่าเป็นการหลีกเลี่ยงอันก่อให้เกิดความไม่เป็นธรรมแก่ลูกจ้าง จึงชี้คัดความสงบเรียบร้อยของประชาชนและตกเป็นโมฆะ (ฎีกาที่ ๒๔๓/๒๕๑๖)

(๖) ที่คืนมือเปล่ามีแก่ ส.ค.๑ แต่ยังไม่ได้รับคำรับรองจากนายอำเภอว่าได้ทำประโยชน์แล้ว จึงไม่อาจโอนกันได้ตามพระราชบัญญัติให้ใช้ประมวลกฎหมายที่ดิน พ.ศ. ๒๔๘๕ เป็นปัญหาที่เกี่ยวกับความสงบเรียบร้อยของประชาชน (ฎีกาที่ ๕๕๔/๒๕๑๓) และเรื่องการโต้แย้งแย้งการครอบครองที่ดินโดยแสดงเจตนาเปลี่ยนลักษณะการยึดถือตาม ป.พ.พ. มาตรา ๑๓๔๑ ไม่ใช่เรื่องเกี่ยวกับความสงบเรียบร้อยของประชาชน (ฎีกาที่ ๑๐๒๔/๒๕๑๔)

๓.๑.๘.๕ ความสงบเรียบร้อยของประชาชนทางด้านการคุ้มครองสิทธิมนุษยชน (L'ordre public à la protection des droits de l'homme) แม้ว่าหลักความสงบเรียบร้อยทางด้านเศรษฐกิจดูเหมือนจะจำกัดเสรีภาพของเอกชนในการทำสัญญาที่จริง แต่ถาพิจารณาทางด้านสังคม (L'ordre social) แล้ว หลักความสงบเรียบร้อยของประชาชนได้ให้ความคุ้มครองสิทธิมนุษยชนและศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์อย่างมาก เพราะฉะนั้นความตกลงใดที่ทำให้บุคคลสูญเสียความเป็นมนุษย์หรือศักดิ์ศรีของความเป็นมนุษย์แล้ว ความตกลงนั้นย่อมเป็นโมฆะ ความตกลงดังกล่าวเช่น ความตกลงที่มนุษย์ยินยอมสละความเป็นมนุษย์ เช่น ยอมมีชีวิตอย่างสัตว์ หรือสัญญาจ้างแรงงานที่ทำกันตลอดชีวิตก็ทำไม่ได้เช่นกัน เพราะทำให้มนุษย์มีลักษณะเป็นทาส (L๔)

(L๔) อุกฤษ มงคลนาวิน, คร. เรื่องเคิม, หน้า ๑๖-๒๕;

อุกฤษ มงคลนาวิน, คร. คำบรรยายชั้นปริญญาโทว่าด้วยกฎหมายแพ่งฝรั่งเศส เรื่องสัญญา (คณะนิติศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย) หน้า ๑๓-๑๖; (อัครสำเนา)

อุกฤษ มงคลนาวิน, คร. คำบรรยายกฎหมายแพ่งว่าด้วยจัดการงานนอกสั่ง และละเมิดมิควรได้ (กรุงเทพฯ: ศรีเมืองการพิมพ์, ๒๕๑๔), หน้า ๕๔-๖๐.

๓.๑.๕ ท่าน ดร. เสริม วินิจฉัยกุล ให้ความเห็นว่า บทบัญญัติกฎหมายที่เกี่ยวกับความสงบเรียบร้อยของประชาชนนั้นอาจมีได้ทั้งกฎหมายมหาชนและกฎหมายเอกชน ในกฎหมายมหาชนนั้น บทกฎหมายทั้งหลายเกี่ยวกับความสงบเรียบร้อยของประชาชนทั้งสิ้น คือ บทกฎหมายที่กำหนดวางระเบียบอำนาจเจ้าหน้าที่ในหน่วยราชการต่าง ๆ ตลอดจนสิทธิและหน้าที่ของเอกชนในทางการเมือง การออกเสียง การภาษี หน้าที่รับราชการทหาร ฯลฯ บทเหล่านี้ เป็นบทกฎหมายซึ่งจัดระเบียบการปกครองบ้านเมืองเอกชนจะทำการตกลงเป็นอย่างอื่นให้ผิดแผกกับที่กฎหมายบัญญัติไว้ไม่ได้

บทกฎหมายในกฎหมายเอกชนซึ่งเกี่ยวกับความสงบเรียบร้อยของประชาชนนั้นก็เหมือนกัน หลักสำคัญอยู่ที่ว่า ถ้าบทกฎหมายนั้นเป็นเรื่องเกี่ยวกับประโยชน์ส่วนรวมซึ่งถ้าปล่อยให้เอกชนตกลงกันเป็นอย่างอื่นแล้ว จะทำให้ประโยชน์ส่วนรวมของประชาชนทั้งหลายเสื่อมเสียไป ก็เป็นเรื่องความสงบเรียบร้อยของประชาชน

บทกฎหมายในกฎหมายเอกชนซึ่งเกี่ยวกับความสงบเรียบร้อยของประชาชนนั้น อาจแยกออกไปเป็น ๔ ประเภทใหญ่ ๆ คือ

ก. สภาพและความสามารถของบุคคล สิ่งใดเกี่ยวกับสภาพของบุคคล, เกี่ยวกับสิทธิและหน้าที่อันเนื่องมาจากสภาพบุคคล, เกี่ยวกับความสามารถหรือการใช้ความสามารถของบุคคล เป็นบทซึ่งเกี่ยวกับความสงบเรียบร้อยของประชาชนจะทำการตกลงเป็นอย่างอื่นไม่ได้

ข. การจัดระเบียบกรรมสิทธิ์ บทกฎหมายซึ่งกำหนดกรรมสิทธิ์ ผลแห่งกรรมสิทธิ์ แคนแห่งกรรมสิทธิ์ เฉพาะอย่างยิ่งกรรมสิทธิ์ที่ดินเป็นเรื่องที่เอกชนจะตกลงกันเป็นอย่างอื่นให้ผิดไปจากที่กฎหมายกำหนดไว้ไม่ได้ เพราะเรื่องเหล่านี้เกี่ยวกับประโยชน์ส่วนใหญ่ของบ้านเมือง เช่น มาตรา ๑๒๕๔ ซึ่งมีบัญญัติว่าทรัพย์สินทั้งหลายนั้น ท่านว่าจะก่อตั้งขึ้นได้แต่ด้วยอาศัยอำนาจในประมวลกฎหมายนี้หรือกฎหมายอื่น (กับให้ดู ป.พ.พ. บรรพ ๔ ลักษณะ ๒ หมวดที่ ๑ และ ๒)

ค. การคุ้มครองบุคคลภายนอก มีบทกฎหมายบางบทซึ่งได้บัญญัติขึ้นไว้เพื่อคุ้มครองบุคคลภายนอก ซึ่งอาจจะต้องได้รับความเสียหาย จากความตกลงกันระหว่างเอกชน บทเหล่านี้ได้แก่ บทบัญญัติซึ่งกำหนดให้กระทำการประกาศเปิดเผย เช่น การจดทะเบียน การแจ้งความ การบอกกล่าว การประกาศ เป็นต้น เช่น ให้จดทะเบียนบริษัท

ตาม มาตรา ๑๑๑๑

ง. การคุ้มครองคู่สัญญา เรื่องการคุ้มครองคู่สัญญา กฎหมายใดคำหนึ่งว่า คู่กรณีในนิติกรรมหาได้อยู่ในฐานะที่จะรักษาประโยชน์ของตนอย่างเสมอมาเสมอไคล บางที ฝ่ายหนึ่งใช้อำนาจกดขี่อีกฝ่ายหนึ่ง ซึ่งจำต้องยอมรับ กฎหมายจึงได้ช่วยคุ้มครองให้ได้แก่ ทั่วอย่าง เรื่องการรับชน ซึ่งห้ามมิให้ชุมชนส่งยกเว้นหรือจำกัดความรับผิดชอบของตน (มาตรา ๒๓๕) หรือบทกฎหมายอื่นเกี่ยวข้องกับการประกันชีวิต หรือการห้ามเรียกดอกเบี้ยเกินอัตรา เป็นต้น (๓๐)

๓.๑.๑๐ ทนายศาสตราจารย์ ประพนธ์ ศาคะมาน ให้ความเห็นว่า อะไรเป็นปัญหาเกี่ยวกับความสงบเรียบร้อยของประชาชนนั้น ศาลเท่านั้นจะเป็นผู้วินิจฉัย ผู้เขียนไม่เคยเห็นนิยามที่ไหน เขียนว่าอะไรคือปัญหาเกี่ยวกับความสงบเรียบร้อยของ ประชาชน วิธีที่ดีที่สุดก็คือ ดูจากคำพิพากษาฎีกาที่เคยตัดสินไว้

เรื่องต่อไปนี้ศาลอังกฤษเคยตัดสินว่าขัดต่อความสงบเรียบร้อยของประชาชน

๓.๑.๑๐.๑ นิติกรรมที่ตกลงจะไปทำผิดอาญาหรือละเมิดทางแพ่ง ศาลยกขึ้นพิจารณาเองได้ ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง มาตรา ๑๔๒ (๕) ฎีกา ที่ ๓๕๘/๒๕๑๑), คดี W.H. Smith & Son V. Clinton (1908), 99 L.T. 840.

๓.๑.๑๐.๒ นิติกรรมที่ทำความเสียหายระหว่างรัฐ คดี Foster v. Driscoll (1929) I.K.B. 470.

๓.๑.๑๐.๓ นิติกรรมที่ทำความเสียหายต่อบริการสาธารณะ (Public Service) เทียบของไทย ฎีกาที่ ๓๓๑/๒๕๔๓, ๔๕๕/๒๕๔๓

๓.๑.๑๐.๔ นิติกรรมที่ทำลายขนวนการยุติธรรม นิติกรรมที่ไม่มีส่วนได้เสียโดยชอบตามกฎหมาย (Legal Interest) ฎีกาที่ ๕๒๔/๒๕๔๔,

(๓๐) เสริม วินิจฉัยกุล, คร. เรื่องเดิม หน้า ๑๓๓-๑๓๗.

๒๒๘๑/๒๔๔๑, ๑๑๓๑/๒๕๐๔, (ฎีกาที่ ๑๔๒๓/๒๕๑๓, ๑๓๓๐/๒๕๑๓ และ ๑๑๒/๒๕๑๕)

๓.๑.๑๐.๕ นิติกรรมที่ขัดต่อศีลธรรมอันดีของประชาชน คดี
Pearce v. Brooks และมีฎีกาที่ ๕๕/๒๔๔๔ คล้าย คดี Shaw v. Shaw

๓.๑.๑๐.๖ สัญญาที่คัดอำนาจศาล คดี Bennett v. Bennett

๓.๑.๑๐.๗ สัญญาที่ห้ามทำการค้า ซึ่งปกติก็มี ๓ ประการ

(๑) นายจ้าง และ ลูกจ้าง

(๒) การขายกิจการ

(๓) ข้อตกลงกำหนดการผลิตหรือราคากระหว่าง
พ่อค้า (๓๑)

๓.๑.๑๑ ท่านศาสตราจารย์ ดร. หยุต แสงอุทัย ไต่เบงกฎหมายเอกชน
ที่เกี่ยวกับความสงบเรียบร้อยของประชาชนดังนี้ คือ

๓.๑.๑๑.๑ กฎหมายที่กำหนดให้ของกระทำนิติกรรมตามแบบ
พิธี เช่น การซื้อขายที่ดิน การสมรส ฯลฯ ทั้งนี้เพราะเป็นเรื่องสำคัญ ซึ่งต้องการให้
กรณีใครตรวจโดยรอบครอบจึงบังคับให้ทำตามแบบพิธีเพื่อให้ยากแก่การทำนิติกรรม

๓.๑.๑๑.๒ กฎหมายที่บัญญัติขึ้นเพื่อคุ้มครองบุคคลภายนอก เช่น
เรื่องเกี่ยวกับทุนของบริษัท ซึ่งกำหนดไว้ให้บุคคลภายนอกทราบว่ามีทุนเท่าใด ก็
บริษัทจะรับผิดชอบภายในวงเงินเท่าใด

๓.๑.๑๑.๓ กฎหมายที่บัญญัติขึ้นเพื่อสาธารณประโยชน์ เช่น
กฎหมายที่ว่าด้วยทรัพย์สินซึ่งเป็นสาธารณสมบัติของแผ่นดิน

๓.๑.๑๑.๔ กฎหมายที่บัญญัติขึ้นเพื่อป้องกันมิให้บุคคลกระทำ
การทุจริต เช่น จะตกลงกันไม่ได้ว่า แม้อีกฝ่ายหนึ่งจะทำให้เกิดความเสียหายโดยจงใจ
ก็เรียกค่าเสียหายไม่ได้

(๓๑) ประพนธ์ ศาคะมาน, ศาสตราจารย์, เรื่องเดิม, หน้า ๑๓๔ - ๑๔๐.

๓.๑.๑๑.๕ กฎหมายที่บัญญัติขึ้นเพื่อคุ้มครองผู้อนแกว่า เช่น
ผู้เยาว์ บุคคลวิกลจริต

๓.๑.๑๑.๖ กฎหมายที่บัญญัติขึ้นเพื่อศีลธรรมโดยตรง เช่น ให้
ชายมีภรรยาได้คนเดียว^(๓๒)

๓.๒ ความคิดเห็นของนักนิติศาสตร์ต่างประเทศ

ความเห็นของนักนิติศาสตร์ต่างประเทศอันเกี่ยวกับขอบเขตของคำว่า
ความสงบเรียบร้อยของประชาชนมีดังต่อไปนี้ คือ

๓.๒.๑ คำว่าความสงบเรียบร้อยของประชาชนมีขอบเขตกว้างขวาง
มาก มีทั้งที่บัญญัติไว้เป็นกฎหมายลายลักษณ์อักษร และที่มีได้บัญญัติไว้เป็นลายลักษณ์อักษร^(๓๓)

๓.๒.๒ ขอบเขตของคำว่าความสงบเรียบร้อยของประชาชนไม่ได้มีการ
นิยามไว้ชัดเจน แต่คำว่าความสงบเรียบร้อยของประชาชนได้ถูกนำไปใช้ในกรณีต่าง ๆ
ที่กฎหมายมิได้บัญญัติห้ามหรือบัญญัติว่าเป็นความผิด และมีการนำไปใช้เสมอในเรื่องสัญญา
ในส่วนที่เกี่ยวกับการจำกัดทางการค้า สัญญาที่ทำกับรัฐปฏิบัติ สัญญาซื้อขายตำแหน่ง
ราชการ สัญญาเหล่านี้ถือว่าเป็นโมฆะเพราะขัดต่อความสงบเรียบร้อยของประชาชน ศาล
อีกคดีเป็นอีกศาลหนึ่งที่ได้นำหลักในเรื่องความสงบเรียบร้อยไปใช้ในการตัดสินคดี และหลัก
ในเรื่องความสงบเรียบร้อยของประชาชนซึ่งมีวิวัฒนาการมาจากคำพิพากษาของศาลก็ได้

(๓๒) หนูค แสงอุทัย, คร. ความรู้เบื้องต้นเกี่ยวกับกฎหมายทั่วไป (พระนคร :
โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, ๒๕๑๔), หน้า ๑๐๖ - ๑๐๗.

(๓๓) David and Vires, op. cit., p. 134;
Lawrence M. Friedman, Contract Law in America, (Madison: The
University of Wisconsin Press, 1965), p. 16.

ถูกนำไปตราเป็นกฎหมายลายลักษณ์อักษร (๓๔)

๓.๒.๓ การกำหนดขอบเขตของคำว่าความสงบเรียบร้อยของประชาชน
 อย่างเด็ดขาดเป็นสิ่งที่ทำไม่ได้ ถ้าเราต้องการจะพัฒนาหลักในเรื่องความสงบเรียบร้อย
 ของประชาชนให้ทันกับสังคม เพราะเรื่องความสงบเรียบร้อยของประชาชนเป็นเรื่อง
 เกี่ยวกับเรื่องที่เป็นตัววิญญูญางของกฎหมาย มิใช่เกี่ยวกับเรื่องใดเรื่องหนึ่งโดยเฉพาะ
 แต่อย่างไรก็ดี ก็มีบางสิ่งที่เป็นกรอบของเรื่องความสงบเรียบร้อยของประชาชนอยู่

ประการแรก คือ ความสงบเรียบร้อยของประชาชนจะต้องไม่ขัด
 กับบัญญัติกฎหมายลายลักษณ์อักษรที่มีอยู่ ถ้าบทกฎหมายนั้นมีบัญญัติไว้อย่างชัดเจน

ประการที่สอง คือ ถ้ามีแนวคำพิพากษาของศาลในเรื่องหนึ่ง ๆ
 ซ้ำ ๆ กัน จนเป็นบรรทัดฐานแล้ว ความสงบเรียบร้อยของประชาชนจะขัดแนวบรรทัด
 ฐานของคำพิพากษาในเรื่องนั้น ๆ ไม่ได้



(๓๔) "The principle of public policy is applied in many cases where the act is not specifically prohibited nor recognized as a criminal offence. It has been most frequently applied in the law of contracts in restraint of trade; those made with alien enemies; contract of the sale of public offices; the assignment of the salaries of officials; contracts are all unenforceable on grounds of public policy. Courts of equity often apply this principle in granting and refusing relief. Some of the principles of law which have been evolved by the courts on the ground of public policy have been incorporated into statute in many States. The limits of this doctrine are not clearly defined." Finley, op. cit., pp. 90-91.

ประการสุดท้าย ความสงบเรียบร้อยของไม่ขัดกับหลักเหตุผล
 หลักธรรมชาติ หรือหลักนิติธรรมซึ่งถือได้ว่าเป็นชีวิตของกฎหมาย (๓๕)

๓.๒.๔ หลักการเรื่องความสงบเรียบร้อยของประชาชน ได้เริ่มไว้ใน
 ฝรั่งเศษเพื่อปกป้องรัฐและสถาบันของรัฐและสถาบันครอบครัวในส่วนที่เกี่ยวข้องกับรัฐ ได้แก่
 สัญญาดังต่อไปนี้ซึ่งถือเป็นโมฆะเพราะขัดต่อความสงบเรียบร้อยของประชาชน เช่น สัญญา
 ที่แทรกแซงการปกครองของรัฐบาล สัญญาที่ขัดต่อความเป็นระเบียบเรียบร้อยของสังคม
 และสัญญาที่แทรกแซงกระบวนการยุติธรรม ฉะนั้น สัญญาที่ให้สินบนผู้ออกเสียงเลือกตั้ง
 สมาชิกสภานิติบัญญัติและข้าราชการ ถือว่าเป็นโมฆะเช่นเดียวกับสัญญาที่มีจุดประสงค์เพื่อ

(๓๕)

"Complete fencing of the doctrine is impossible if it is to be of the slightest use in developing the law. We are dealing here with something that is part of the spirit of our common law and not with a particular limb of its body that can be completely anatomized. But public policy is not in its narrow modern meaning the whole spirit of the common law and there are other ingredients which keep it in check.

First among these is the principle that it can not conflict with existing Parliamentary legislation. It may be useful in resolving a doubtful point in the interpretation of an enactment. But there cannot be public policy leading to one conclusion when there is a statute directing a precisely opposite conclusion. Moreover, where a rule of the common law is itself clear, arguments based upon public policy are beside the mark, however useful and admissible they may be where a new or doubtful question arises.

"Finally, public policy is emphatically no ideal standard to which law ought to conform. We have seen, at the outset of this paper, that when the founders of our common law spoke of 'reason', 'the law of reason,' 'the law of nature,' they doubtless had a vision of some abstraction and wished to make the law harmonize with that. That vision has long passed from public policy as we now understand the phrase." Winfield, op. cit., p. 262.

หลบเลี่ยงกฎหมายภาษีอากร สัญญาภายในประเทศที่มีข้อตกลงให้ชำระหนี้เป็นทองหรือเงินตราต่างประเทศก็ถือว่าไม่มีผลตามกฎหมาย

ทางกานสถาบันครอบครัว ศาลฝรั่งเศสก็ได้ใช้หลักการเรื่องความสงบเรียบร้อยของประชาชนยกเลิกสัญญาที่ศาลคิดว่าจะเป็นผลร้ายต่อสถาบันครอบครัว (๓๖)

๓.๒.๕ ขอบเขตของเรื่องความสงบเรียบร้อยในส่วนที่เกี่ยวกับสัญญาอาจแบ่งออกได้ดังนี้คือ

๓.๒.๕.๑ สัญญาที่ขัดต่อศีลธรรมอันดีของประชาชน (Good Morals) กล่าวคือ การกระทำที่ขัดต่อศีลธรรมทางเพศ เช่น สัญญาที่จะอยู่ร่วมกันโดยมิชอบด้วยกฎหมายเป็นสัญญาที่ขัดต่อความสงบเรียบร้อยของประชาชน

๓.๒.๕.๒ สัญญาที่กระทบกระเทือนต่ออิสรภาพหรือความมั่นคงในการสมรสหรือหน้าที่ของบิดามารดา (Affect the freedom or security of marriage or the due discharge of parental duty) แบ่งออกเป็น

๓.๒.๕.๒.๑ สัญญาการจำกัดการสมรส (Restraint of marriage) สัญญาดังกล่าวเป็นการจำกัดเสรีภาพในการสมรส ซึ่งถือว่าเป็นผลร้ายต่อ

(๓๖)

"The concept of ordre public has been invoked in French law to protect the State and its institutions on the one hand and the family on the other. In relation to the State, it is clear that all agreements are null which interfere with good government, public order and the administration of justice, public services, and national economic policy. Thus, contracts to bribe voters or members of the legislature and public officials are null. So, too, are contracts which are designed to circumvent the revenue laws of the State. Stipulation in internal contracts requiring payment in gold or in foreign currencies are invalid.

The French Courts have used the concept of public policy to strike at transactions which in their view are prejudicial to the institution of the family." Lawson, Anton and Brown, op. cit., pp. 169-170.

สวัสดิภาพทางศีลธรรมของประชาชนในสายตาของมหาชน (injurious to the moral welfare of the citizen.)

๓.๒.๕.๒.๒ สัญญาที่จะทำให้มีการสมรสระหว่างคน ๒ คน (Marriage Brokerage) ถือเป็นสัญญาที่ขัดต่อความสงบเรียบร้อยของประชาชน ไม่ใช่เพื่อปกป้องคุ้มครองฝ่ายใดฝ่ายหนึ่ง แต่ในสายตาของมหาชนแล้ว การสมรสควรจะมีพื้นฐานที่เหมาะสมกว่านี้ และแม้กระทั่งสัญญาที่จะแนะนำหาคู่สมรสให้อีกฝ่ายหนึ่ง ก็ยังถือว่าขัดต่อความสงบเรียบร้อยของประชาชนเช่นกัน

๓.๒.๕.๒.๓ สัญญาโดยผู้ที่สมรสแล้วว่าจะสมรสกับอีกฝ่ายหนึ่ง เมื่อภรรยาของฝ่ายชายตาย ทั้ง ๆ ที่ฝ่ายหญิงรู้ว่าฝ่ายชายมีภรรยาแล้ว ถือว่า ขัดต่อความสงบเรียบร้อยของประชาชน เพราะสัญญาดังกล่าวไม่เพียงแต่จะกระทบกระเทือนถึงความรักระหว่างสามีภรรยา แต่ยังเป็นการแสดงถึงความเสื่อมทางศีลธรรมอย่างชัดเจน

๓.๒.๕.๒.๔ สัญญาที่แยกกันอยู่ สัญญาที่จะแยกกันอยู่ในทันที เป็นโมฆะ เพราะทำให้คู่สมรสไม่กระทำหน้าที่ของคู่สมรส ซึ่งเป็นสถาบันหลักในสังคม จึงถือว่าขัดต่อความสงบเรียบร้อยของประชาชน

๓.๒.๕.๒.๕ เรื่องหน้าที่ของบิดามารดา (Parental Duty) บิดามารดาจะทำสัญญาไม่ใช้การพิจารณาของศาล ในการตกลงหน้าที่ของบิดามารดาไม่ได้ เพราะขัดต่อความสงบเรียบร้อยของประชาชน

๓.๒.๕.๒.๖ ข้อตกลงให้โอนสัญญาโคตุลาการ (Arbitration Clauses) ข้อตกลงที่จะให้โอนสัญญาโคตุลาการตัดสินปัญหานั้นมีผลใช้ได้ แต่จะมีข้อห้ามมิให้ตุกรณินำคดีให้ศาลตัดสินไม่ได้

๓.๒.๕.๓ สัญญาที่กระทบกระเทือนต่อกระบวนการยุติธรรม (Tend to pervert the Course of Justice) แยกออกเป็น

๓.๒.๕.๓.๑ สัญญาที่จะปิดเรื่องเป็นความลับ (Promises of secrecy) ศาลจะไม่ยอมรับสัญญาที่จะไม่เปิดเผยความลับในสิ่งที่เป็นเรื่องของผลประโยชน์ส่วนรวมที่จะต้องรู้ ฉะนั้นสัญญาดังกล่าวจึงขัดต่อความสงบเรียบร้อยของ

ประชาชน

๓.๒.๕.๓.๒ การประนีประนอมยอมความในความผิดทางอาญา
(Compromises of criminal offenses) การประนีประนอมยอมความในคดีความ
ผิดทางอาญามีผลใช้ได้ตามกฎหมาย แต่ศาลก็ยังไม่รับสัญญาดังกล่าวได้ถ้าเป็นความ
ผิดต่อแผ่นดิน

๓.๒.๕.๔ สัญญาที่กระทบกระเทือนต่อกระบวนการทางกฎหมาย (Tend
to abuse the Legal Process) แยกได้เป็น

๓.๒.๕.๔.๑ สัญญาที่ยุ่งให้คนเป็นความกัน โดยตนเองไม่มี
ส่วนเกี่ยวข้องกับคดีโดยรอบคอบกฎหมาย (Maintenance) ถือว่าขัดต่อความสงบเรียบร้อย
ของประชาชน

๓.๒.๕.๔.๒ การคิดค่าทนายจากส่วนที่ลูกความจะไต่รับจาก
การชนะคดี (Champerty) ถือว่าจะเป็นสัญญาที่ขัดต่อความสงบเรียบร้อยของ
ประชาชน

๓.๒.๕.๕ สัญญาเพื่อกระทำผิดทางอาญา หรือทางแพ่ง หรือทำกบฏฉ้อฉล
เช่น สัญญาจ้างคนไปทำผิดทางอาญาหรือสัญญาที่หลีกเลี่ยงภาษีอากร เป็นสัญญาที่ขัดต่อความ
สงบเรียบร้อยของประชาชน

๓.๒.๕.๖ สัญญาที่เป็นผลร้ายต่อรัฐพันธุกรรมแบ่งออกเป็น

๓.๒.๕.๖.๑ สัญญาที่ทำกับรัฐที่เป็นปฏิปักษ์ เป็นสัญญาที่ส่งเสริม
ความเจริญแก่รัฐปฏิปักษ์ จึงขัดต่อผลประโยชน์ของประเทศของเรา จึงถือว่าขัดต่อความ
สงบเรียบร้อยของประชาชน

๓.๒.๕.๖.๒ สัญญาที่เป็นภัยต่อมิตรประเทศ เช่น สัญญาที่จะ
ช่วยเหลือเงินจ้างคนไปรบในประเทศพันธมิตร ถือว่าขัดต่อผลประโยชน์ของประเทศของเรา
และขัดต่อความสงบเรียบร้อยของประชาชน

๓.๒.๕.๗ สัญญาที่เป็นผลร้ายต่อบริการสาธารณะ (Tend to injure
the public service) เช่นสัญญาซื้อขายตำแหน่งราชการถือว่าขัดต่อผลประโยชน์

ส่วนรวมและขัดต่อความสงบเรียบร้อยของประชาชน เพราะประชาชนมีสิทธิที่จะได้รับการบริการที่ดีและจากคนที่เหมาะสมที่สุด

๓.๒.๕.๘ สัญญาจำกัดทางค่า (Restraint of Trade) สัญญาจำกัดทางการค้าที่เกินสมควร ซึ่งอาจเป็นการคัดเสรีภาพของคู่สัญญามากเกินไปซึ่งเป็นการขัดต่อผลประโยชน์ของเอกชนเอง หรืออาจเป็นการคัดสิทธิหรือโอกาสที่ประชาชนได้รับการที่ดีที่สุดจากคนที่เหมาะสมที่สุดซึ่งเป็นการขัดต่อผลประโยชน์ส่วนรวม จึงนับว่าเป็นการขัดต่อความสงบเรียบร้อยของประชาชน (๓๗)

๓.๒.๖ ขอบเขตของคำว่าความสงบเรียบร้อยของประชาชนมีดังนี้คือ

๓.๒.๖.๑ สัญญาที่กระทบกระเทือนต่อการบัญญัติกฎหมายบริการสาธารณะ กระบวนการยุติธรรม แยกได้เป็น

๓.๒.๖.๑.๑ สัญญาที่ขัดขวางการทำหน้าที่ของฝ่ายนิติบัญญัติ เช่น สัญญาการจ่ายเงินให้สมาชิกสภานิติบัญญัติสนับสนุนหรือคัดค้านกฎหมาย

๓.๒.๖.๑.๒ สัญญาการให้เงินเพื่อแลกเปลี่ยนกับการได้รับแต่งตั้งยศถาบรรดาศักดิ์

๓.๒.๖.๑.๓ สัญญาการหลีกเลี่ยงการเป็นทหาร

๓.๒.๖.๑.๔ สัญญาห้ามการฟ้องร้องคดี

๓.๒.๖.๑.๕ สัญญาที่ยุยงให้คนเป็นความกันโดยที่ตนมิได้มีส่วนเกี่ยวข้องกับมูลคดี

๓.๒.๖.๑.๖ สัญญาที่หวังผลประโยชน์จากฟ้องร้องคดีของ

ผู้อื่น

(๓๗)

Guest, op. cit., pp. 321-350.

๓.๒.๖.๒ สัญญาที่กระทบกระเทือนการสมรสและความสัมพันธ์ในครอบครัว
แยกได้เป็น

๓.๒.๖.๒.๑ สัญญาการห้ามการสมรสโดยทั่วไป

๓.๒.๖.๒.๒ สัญญาที่จะเป็นนายหน้าจัดหาคู่ให้คน ๒ คนได้แต่งงานกัน

๓.๒.๖.๒.๓ สัญญาซื้อขายอสังหาริมทรัพย์ให้คนอื่นตามใจชอบ

๓.๒.๖.๓ สัญญาว่ากีดเซรีภาพทางการค้า

๓.๒.๖.๔ สัญญาทำการค้ารัฐหรือพลเมืองแห่งรัฐที่เป็นศัตรู^(๓๘)

๓.๒.๗ ชอบเขตของคำว่าความสงบเรียบร้อยของประชาชนมีดังนี้คือ

๓.๒.๗.๑ เรื่องเกี่ยวกับความมั่นคงของประเทศ

๓.๒.๗.๒ เรื่องการอยู่ดีกินดีทางเศรษฐกิจและสังคมของรัฐ

และประชาชนส่วนใหญ่

๓.๒.๗.๓ เรื่องกระบวนการยุติธรรม

๓.๒.๗.๔ สัญญาที่กระทบกระเทือนหรือมีผลกระทบกระเทือนผล

ประโยชน์ของส่วนรวมโดยตรง^(๓๙)

๓.๒.๘ ชอบเขตของเรื่องความสงบเรียบร้อยของประชาชนในเรื่องสัญญา

มีดังนี้คือ

๓.๒.๘.๑ สัญญาที่เป็นผลเสียหายต่อสังคม

๓.๒.๘.๒ สัญญาที่รับประโยชน์จากการกระทำผิด

(๓๘) Cheshire, op. cit., pp. 69-76

(๓๙) Cheshire and Fifoot, op. cit., pp. 76-79.

- ๓.๒.๘.๓ สัญญาที่กระทบกระเทือนถึงการเลือกตั้ง
- ๓.๒.๘.๔ สัญญาการซื้อขายตำแหน่งหน้าที่ราชการ
- ๓.๒.๘.๕ สัญญาระหว่างนายจ้างและลูกจ้างที่ไม่เป็นกรรม
- ๓.๒.๘.๖ สัญญาแยกกันอยู่ในอนาคตระหว่างสามีภรรยา
- ๓.๒.๘.๗ สัญญาละทิ้งอำนาจปกครองของบิดามารดาเหนือบุตร
- ๓.๒.๘.๘ สัญญาการห้ามการสละโดยทั่วไป (โดยไม่ระบุ
แน่ชัด)
- ๓.๒.๘.๙ สัญญาจะแรงงานโดยผู้ที่สมรสแล้ว
- ๓.๒.๘.๑๐ สัญญาการเป็นนายหน้าให้คน ๒ คน ใกล้เคียงกัน
- ๓.๒.๘.๑๑ สัญญาการพนันขันต่อ (๔๐)
- ๓.๒.๙ ขอบเขตของคำว่าความสงบเรียบร้อยของประชาชนแบ่งได้เป็น
- ๓.๒.๙.๑ สัญญาห้ามการสละโดยสิ้นเชิง
- ๓.๒.๙.๒ สัญญาที่ขัดขวางกระบวนการยุติธรรม
- ๓.๒.๙.๓ สัญญาที่กระทบกระเทือนต่อการบริการสาธารณะ
- ๓.๒.๙.๔ สัญญาการค้ากับรัฐศรัทธานในเวลาสงคราม
- ๓.๒.๙.๕ สัญญาผู้ให้คนเป็นคนความกันโดยคนมิได้มีส่วนเกี่ยว
ข้อง หรือสัญญาที่หวังผลประโยชน์จากการฟ้องคดี
ของผู้อื่น
- ๓.๒.๙.๖ สัญญาที่กระทบกระเทือนต่อความมั่นคงของประเทศ
- ๓.๒.๙.๗ สัญญาที่กระทบกระเทือนอำนาจหน้าที่ของผู้ปกครอง
หรือคู่สมรส
- ๓.๒.๙.๘ สัญญาว่ากีดเสรีภาพทางการค้าโดยไม่มีเหตุผล

(๔๐) Simonds, op. cit., pp. 130-136.

- ๓.๒.๑๐ ขอบเขตของเรื่องความสงบเรียบร้อยของประชาชนมีดังนี้คือ
- ๓.๒.๑๐.๑ สัญญาที่ทำให้เสื่อมเสียศีลธรรมทางเพศ
- ๓.๒.๑๐.๒ สัญญาที่กระทบกระเทือนต่อกลไกของกระบวนการยุติธรรม
- ๓.๒.๑๐.๓ สัญญาที่กระทบกระเทือนต่อสถาบันครอบครัวโดยการทำลายความสัมพันธ์ของคู่สมรสหรือบิดามารดาและบุตร
- ๓.๒.๑๐.๔ สัญญาที่จำกัดเสรีภาพทางการค้า (๔๖)
- ๓.๒.๑๑ ขอบเขตของคำว่าความสงบเรียบร้อยของประชาชนมีดังนี้คือ
- ๓.๒.๑๑.๑ สัญญาที่กระทบกระเทือนต่อความมั่นคงของประเทศ

แบ่งออกเป็น

- ๓.๒.๑๑.๑.๑ สัญญาที่ทำกับศัตรูของรัฐในเวลาสงคราม
- ๓.๒.๑๑.๑.๒ สัญญาที่เป็นที่เสียหายต่อมิตรประเทศ
- ๓.๒.๑๑.๒ สัญญาที่กระทบกระเทือนต่อกระบวนการยุติธรรม
- ๓.๒.๑๑.๓ สัญญาที่ส่งเสริมให้มีการคอร์รัปชัน
- ๓.๒.๑๑.๔ สัญญาที่มีจุดประสงค์หลักเสี่ยงการเสียหายต่ออากาศ (๔๖)

๓.๒.๑๒ ขอบเขตในเรื่องความสงบเรียบร้อยของประชาชนในส่วนที่เกี่ยวข้องกับสัญญาคุ้มครอง

(๔๖) Jenkins, op. cit., pp. 75-77.

(๔๗) Cheshire and Fifoot, op. cit., pp. 280-286.

- ๓.๒.๑๒.๑ สัญญาที่ชี้ชัดต่อผลประโยชน์ของส่วนรวม
- ๓.๒.๑๒.๒ สัญญาที่กระทบกระเทือนต่อการบริหารงานของ

รัฐบาล

- ๓.๒.๑๒.๒.๑ สัญญาที่กระทบกระเทือนต่องานค่านิติบัญญัติ
- ๓.๒.๑๒.๒.๒ สัญญาที่กระทบกระเทือนต่อการอภิโษ
- ๓.๒.๑๒.๒.๓ สัญญาเพื่อให้ใ้ใจงานว่าจ้างจากรัฐบาลโดย

มิชอบ

- ๓.๒.๑๒.๒.๔ สัญญาเพื่อจะให้มีการให้ความเห็นชอบหรือมีการคัดค้านเรื่องการปรับปรุงส่วนท้องถิ่น, ถนน, ทางรถไฟหรือการให้ใบอนุญาตค้าสุรา
- ๓.๒.๑๒.๒.๕ สัญญาที่กระทบกระเทือนการสร้างสถานที่ราชการ อาคารหรือการปรับปรุงต่าง ๆ

- ๓.๒.๑๒.๒.๖ สัญญาที่กระทบกระเทือนต่อการเลือกตั้ง
- ๓.๒.๑๒.๒.๗ สัญญาเพื่อให้มีการแต่งตั้งหรือการลาออก

หรือการโยกย้ายตำแหน่งข้าราชการ

- ๓.๒.๑๒.๒.๘ สัญญาที่ยุ้งให้มีการละเลยหน้าที่ราชการ
- ๓.๒.๑๒.๒.๙ สัญญาที่กระทบกระเทือนต่อหน้าที่ขององค์กร

กึ่งราชการ

- ๓.๒.๑๒.๒.๑๐ สัญญาที่กระทบกระเทือนต่อกระบวนการ

ยุติธรรม ซึ่งแบ่งออกเป็น

- ๓.๒.๑๒.๒.๑๐.๑ สัญญาที่กระทบกระเทือนต่อการ

พิจารณาของศาล

- ๓.๒.๑๒.๒.๑๐.๒ สัญญาที่กระทบกระเทือนต่อหน้าที่

ของนายความ

- ๓.๒.๑๒.๒.๑๐.๓ สัญญาที่สร้างขึ้นเพื่อหลอกลวงศาล
- ๓.๒.๑๒.๒.๑๐.๔ สัญญาเพื่อการฟ้องเท็จ

เสนอพยานหลักฐาน

๓.๒.๑๒.๒.๑๐.๕ สัญญาที่ยุ้งให้มีการฟ้องร้องคดี

๓.๒.๑๒.๒.๑๐.๖ สัญญาเพื่อให้มีการเสนอหรือไม่

ทางอาญา

๓.๒.๑๒.๒.๑๐.๗ สัญญาเพื่อมิให้มีการดำเนินคดี

คดีอาญา

๓.๒.๑๒.๒.๑๐.๘ สัญญาที่ส่งเสริมให้มีการฟ้องร้อง

ชายทอดตลาดความจำเป็นพิจารณา

๓.๒.๑๓.๒.๑๐.๙ สัญญาที่กระทบกระเทือนต่อการ

๓.๒.๑๒.๒.๑๐.๑๐ สัญญาเพื่อมิให้มีการฟ้องคดี

๓.๒.๑๒.๒.๑๐.๑๑ สัญญาเพื่อจำกัดสิทธิในการฟ้องคดี

๓.๒.๑๒.๒.๑๐.๑๒ สัญญาเพื่อยกเลิกไม่ใช้การพิจารณา

ในศาล

๓.๒.๑๒.๓ สัญญาที่เป็นผลเสียหายหรือละเมิดข้อตกลงหมายของ

มีการประเทศ

๓.๒.๑๒.๔ สัญญาที่ขัดต่อศีลธรรมอันดีของประชาชน ซึ่งแยก

ออกเป็น

๓.๒.๑๒.๔.๑ สัญญาที่ยุ้งให้แก้ไม่เคารพพิจารณาคดี

๓.๒.๑๒.๔.๒ สัญญาเกี่ยวกับการพิมพ์โฆษณาที่ขัดต่อ

ศีลธรรมอันดีของประชาชน

๓.๒.๑๒.๔.๓ สัญญาที่ขัดต่อคริสตศาสนา

๓.๒.๑๒.๔.๔ สัญญาเพื่อก่อสิ่งไม่สมควรต่อสาธารณะ

๓.๒.๑๒.๔.๕ สัญญาที่ขัดต่อศีลธรรมทางเพศ ซึ่งแบ่งออกเป็น

เป็น

๓.๒.๑๒.๔.๕.๑ สัญญาเพื่อการอยู่ร่วมกันโดยไม่

สมรสในอนาคต

๓.๒.๑๒.๔.๕.๒ สัญญาเพื่อการอยู่ร่วมกันโดยไม่สมรส

ในอดีต

๓.๒.๑๒.๕ สัญญาที่กระทบกระเทือนต่อความสัมพันธ์ระหว่าง

คู่สมรส ซึ่งแบ่งเป็น

๓.๒.๑๒.๕.๑ สัญญาจำกัดการสมรส

๓.๒.๑๒.๕.๒ สัญญาเพื่อเป็นนายหน้าให้คน ๒ คนได้

สมรสกัน

๓.๒.๑๒.๕.๓ สัญญาเพื่อเลิกความสัมพันธ์ของคู่สมรส

๓.๒.๑๒.๕.๔ สัญญาเพื่อแยกกันอยู่ของคู่สมรส

๓.๒.๑๒.๕.๕ สัญญาเพื่อฉกฉวยสิทธิของคู่สมรส

๓.๒.๑๒.๖ สัญญาเพื่อจำกัดเสรีภาพทางการค้า

๓.๒.๑๒.๗ สัญญาที่กระทบกระเทือนต่อสิทธิส่วนบุคคล

๓.๒.๑๒.๘ สัญญาที่กระทบกระเทือนต่อหน้าที่ของบุคคลที่สาม

ซึ่งแบ่งออกเป็น

๓.๒.๑๒.๘.๑ สัญญาที่กระทบกระเทือนต่อหน้าที่ของ

บิดามารดา

๓.๒.๑๒.๘.๒ สัญญาที่กระทบกระเทือนต่อองค์กรกึ่ง

สาธารณะ

๓.๒.๑๒.๘.๓ สัญญาที่ยกเว้นความรับผิดชอบในเรื่อง

การประมาท^(๔๓)

(๔๓)

William Mack, Corpus Juris, (New York: The American Law Book Co., 1914), pp. 425-50.

๓.๒.๑๓ ความสงบเรียบร้อยของประชาชนเป็นเรื่องของผลประโยชน์
โดยทั่วไปของส่วนรวม ซึ่งมีขอบเขตดังนี้คือ

๓.๒.๑๓.๑ ผลประโยชน์ของสังคมในเรื่องความมั่นคงโดยทั่วไป
(Social Interest in the General Security) ซึ่งแยกออกเป็น

๓.๒.๑๓.๑.๑ ผลประโยชน์ของสังคมในเรื่องความปลอดภัย
ทั่ว ๆ ไป (General Safety)

๓.๒.๑๓.๑.๒ ผลประโยชน์ของสังคมในเรื่องสาธารณสุข
และอนามัย (Public Health)

๓.๒.๑๓.๑.๓ ผลประโยชน์ของสังคมในเรื่องความสงบและ
ความเป็นระเบียบเรียบร้อย (Peace and Order)

๓.๒.๑๒.๒ ผลประโยชน์ของสังคมในเรื่องเสถียรภาพในการทำ
สัญญาและการได้มาซึ่งกรรมสิทธิ์ (Social Interest in the Security of
Acquisition and Transactions)

๓.๒.๑๓.๓ ผลประโยชน์ของสังคมในสถาบันทางการเมือง
(Social Interest in the Political Institutions)

๓.๒.๑๓.๔ ผลประโยชน์ของสังคมในเรื่องความมั่นคงของสถาบัน
หลักแห่งสังคม อันได้แก่สถาบันครอบครัว (Social Interest in the Security of
Social Institution: The Family)

๓.๒.๑๓.๕ ผลประโยชน์ของสังคมในสถาบันทางศาสนาและ
วัฒนธรรม (Social Interest in the Religious and Cultural Institutions)

๓.๒.๑๓.๖ ผลประโยชน์ของสังคมในความมั่นคงของสถาบัน
ทางเศรษฐกิจ (Social Interest in the Security of Economic Institution)

๓.๒.๑๓.๗ ผลประโยชน์ของสังคมในมาตรฐานความเป็นอยู่

ใจต่ำของบุคคล (Social Interest in the Minimum Standards of Individual Life)

๓.๒.๑๓.๘ ผลประโยชน์ของสังคมในเรื่องศีลธรรมโดยทั่วไป
(Social Interest in the General Morals)

๓.๒.๑๓.๘ ผลประโยชน์ในการสงวนรักษาไว้ซึ่งทรัพยากร
ธรรมชาติ (Social Interest in the Conservation of Natural Resources) (๘๘)

๔. สรุป

สรุปแล้วคำว่าความสงบเรียบร้อยของประชาชนมีขอบเขตครอบคลุม ทั้งกฎหมาย
เอกชน กฎหมายมหาชน กฎหมายภายในและกฎหมายระหว่างประเทศ เพราะเป็นเรื่อง
เกี่ยวกับผลประโยชน์ของส่วนรวม (๘๕) ซึ่งมีทั้งกฎหมายที่บัญญัติไว้เป็นลายลักษณ์อักษร
(อันได้แก่บทบัญญัติที่ใ้คำว่าความสงบเรียบร้อยของประชาชนโดยตรงกับบทบัญญัติที่มีใ้
ใ้คำว่าความสงบเรียบร้อยของประชาชน แต่เป็นเรื่องเกี่ยวกับความสงบเรียบร้อย
ของประชาชน) และกฎหมายที่มีใ้บัญญัติไว้เป็นลายลักษณ์อักษร (อันได้แก่คำพิพากษา
ของศาลสูง) (๘๖) อย่างไรก็ตาม คำว่าความสงบเรียบร้อยของประชาชนจะมีความ
หมายกว้างถึงเพียงนี้ แต่ยังคงครอบคลุมอยู่ภายใต้หลักนิติธรรมและความยุติธรรมซึ่งเป็นชีวิต

(๘๕) Julius Stone, The Province and Function of Law, (Cambridge: Harvard University Press, 1961), pp.555-590.

(๘๕) ถนัด คอมันตร์, คร. เรื่องเติม, หน้า ๑.

(๘๖) อุกฤษ มงคลนาวิน, คร. เรื่องเติม, หน้า ๑๖, ๑๓, ๕๕;

David and Vires, loc. cit., ;

Friedman, loc. cit.

ของกฎหมาย เพื่อความมั่นคงและเสถียรภาพของกฎนิติศาสตร์^(๔๑) ทั้งนี้โดยมีนักนิติศาสตร์ผู้เชี่ยวชาญในเรื่องนี้ โดยเฉพาะได้แบ่งหลักการในเรื่องความสงบเรียบร้อยของประชาชนออกเป็นทฤษฎีดังต่อไปนี้ (๔๒)

๔.๑ ความสงบเรียบร้อยของประชาชนทางการเมือง การปกครอง

(L'ordre public politique, Social Interest in the Political Institutions)

๔.๒ ความสงบเรียบร้อยของประชาชนในความมั่นคงแห่งสถาบันครอบครัว

(L'ordre public familial, Social Interest in the Security of Social Institution: The Family)

๔.๓ ความสงบเรียบร้อยของประชาชนทางคานจริยธรรมแห่งวิชาชีพ

(L'ordre public professionnel, Social Interest in the Ethics of the Professional)

๔.๔ ความสงบเรียบร้อยของประชาชนในความมั่นคงทางเศรษฐกิจ

(L'ordre public économique, Social Interest in the Security of Economic Institution.)

๔.๕ ความสงบเรียบร้อยของประชาชนทางคุ้มครองสิทธิมนุษยชน

(L'ordre public à la protection des droits de l'homme) อันได้แก่

(๔๑) "การใช้หลักสุทธคุณประโยชน์สาธารณะในการสร้างกฎหมาย เช่น เรื่องความสงบเรียบร้อยของประชาชน ต้องยึดมั่นในหลักแห่งความยุติธรรมและนิติธรรม" ถนัด คอมันตร์, เรื่องเดียวกัน หน้าเดียวกัน.

(๔๒) อุกฤษ มงคลนาวิน, กร. เรื่องเดิม หน้า ๑๖-๒๕, ๑๓-๑๖, ๕๔-๖๐;

Stone, loc. cit.

ผลประโยชน์ของสังคมในมาตรฐานความเป็นอยู่ขั้นต่ำของบุคคล (Social Interest in the Minimum Standard of Individual Life)

๔.๖ ความสงบเรียบร้อยของประชาชนทางด้านการสงวนรักษาทรัพยากรธรรมชาติ (Social Interest in the Conservation of Natural Resources)

๔.๗ ความสงบเรียบร้อยของประชาชนในความมั่นคงแห่งสถาบันศาสนาและวัฒนธรรม (Social Interest in the Religious and Cultural Institutions)

๔.๘ ความสงบเรียบร้อยของประชาชนในเรื่องความมั่นคงและเสถียรภาพในการทำสัญญาและการไต่มาซึ่งกรรมสิทธิ์ (Social Interest in the Security of Acquisition and Transactions)

๔.๙ ความสงบเรียบร้อยของประชาชนในเรื่องความมั่นคงของสังคม (Social Interest in the General Security) ซึ่งแบ่งออกเป็น

๔.๙.๑ ความสงบเรียบร้อยของประชาชนทางด้านความปลอดภัยของสังคม (Social Interest in the General Safety)

๔.๙.๒ ความสงบเรียบร้อยของประชาชนทางด้านสาธารณสุขและอนามัย (Social Interest in the General Health)

๔.๙.๓ ความสงบเรียบร้อยของประชาชนในเรื่องความสงบสุขและความเป็นระเบียบเรียบร้อยของสังคม (Social Interest in Peace and Order)